

**FARKLI MESLEK SAHİBİ BİREYLERİN TRANSAKSİYONEL ANALİZ
KURAMINA GÖRE EGO DURUMLARININ İNCELENMESİ**

DUYGU CANSU DÖNMEZ

İSTANBUL 2021

**FARKLI MESLEK SAHİBİ BİREYLERİN TRANSAKSİYONEL ANALİZ
KURAMINA GÖRE EGO DURUMLARININ İNCELENMESİ**

**BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

DUYGU CANSU DÖNMEZ

**PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK DALINDA YÜKSEK
LİSANS DERECEŚİ İÇİN GEREKLİ ÇALIŞMALAR YERİNE
GETİRİLMİŞTİR**

İSTANBUL 2021

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

...../...../.....

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Program Adı:	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
Öğrencinin Adı Soyadı:	Duygu Cansu DÖNMEZ
Tezin Adı:	Farklı Meslek Sahibi Bireylerin Transaksiyonel Analiz Kuramına Göre Ego Durumlarının İncelenmesi
Tez Savunma Tarihi:	20.09.2021

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Prof. Dr. Fatma ÖZKUL
Enstitü Müdürü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	İmza
Tez Danışmanı:	Prof. Dr. R. Bilge UZUN	
2. Üye :	Doç. Dr. Berna GÜLOĞLU	
3. Üye :	Doç. Dr. Müge AKBAĞ	

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektiği şekilde bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.

Ad-Soyad: Duygu Cansu DÖNMEZ

İmza :

ÖZ

FARKLI MESLEK SAHİBİ BİREYLERİN TRANSAKSİYONEL ANALİZ KURAMINA GÖRE EGO DURUMLARININ İNCELENMESİ

Dönmez, Duygu Cansu

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. R. Bilge UZUN

Ekim 2021, 53 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Transaksiyonel Analiz kuramının önemli yapıtaşlarından olan Eleştirel Ebeveyn- Koruyucu Ebeveyn-Yetişkin-Uygulu Çocuk-Doğal Çocuk Ego durumlarının beş farklı meslek (öğretmenlik, mühendislik, doktorluk, psikolojik danışmanlık ve avukatlık) gruplarının sergiledikleri ego durumlarının değerlendirilmesidir. Araştırma kapsamında 2020 yılında Türkiye'nin farklı bölgelerinde bulunan 5 farklı meslek sahibi 296 bireye, online ortamda Kişisel Bilgi Formu ve Ego Durumları Ölçeği uygulanmıştır. Çalışmada, nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler Çok Yönlü Varyans Analizi (MANOVA) yoluyla incelenmiştir. Araştırma sonucunda, psikolojik danışmanların diğer mesleklerden, doktorluk ve mühendislik mesleklerine göre Koruyucu Ebeveyn ego durumunu, Yetişkin ego durumunu, Doğal Çocuk ego durumunu ve Uygulu Çocuk ego durumunu daha fazla kullandıkları bulunmuştur. Ayrıca Koruyucu Ebeveyn, Eleştirel Ebeveyn, Yetişkin, Uygulu Çocuk ve Doğal Çocuk Ego Durumlarını kadınların erkeklere göre daha belirgin bir şekilde ortaya koyduğu değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Transaksiyonel Analiz, Ego Durumları, Meslekler

ABSTRACT

INVESTIGATION OF EGO STATES OF DIFFERENT PROFESSIONAL INDIVIDUALS ACCORDING TO THE TRANSACTIONAL ANALYSIS THEORY

Dönmez, Duygu Cansu

Master's Thesis, Master's Program in Guidance and Psychological Counseling

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. R. Bilge Uzun

October 2021, 53 page

The aim of this research is to evaluate the ego states of five different professions (teaching, engineering, medical doctor, psychological counseling and lawyer) of the Critical Parent- Nurturing Parent-Adult-Adapted Child-Natural Child ego states, which are important building blocks of Transactional Analysis theory. Within the scope of the research, the Personal Information Form and Ego States Scale were applied online to 296 individuals with 5 different professions in different regions of Turkey in 2020. Quantitative research method was used in the study. The obtained data were analyzed by Multivariate Analysis of Variance (MANOVA). As a result of the research, it was concluded that psychological counselors use Nurturing Parent ego state, Adult ego state, Natural Child ego state and Adapted Child ego state more than other professions, medical doctor and engineering professions. In addition, it was evaluated that women revealed Nurturing Parent, Critical Parent, Adult, Adapted Child and Natural Child Ego States more clearly than men.

Anahtar Kelimeler: Transactional Analysis, Ego States, Professions

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca öğrettiği bilgiler, TA alanında bilgi sahibi olmamı sağlayan, tez yazma sürecimde de bilgi, tecrübe ve yönlendirmeleri ile bana ışık tutan ve manevi desteği ile yola devam etmemi sağlayan çok değerli Prof. Dr. R. Bilge Uzun'a; bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren değerli Doç. Dr. Berna Güloğlu ve Doç. Dr. Müge Akbağ'a teşekkür ederim.

Psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında yapılan çalışmalarla alanında uzman olan Bahçeşehir Koleji Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümü çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Eğitim-öğretim hayatımda her zaman maddi ve manevi destek olan değerli anneme ve babama; her zaman yanımda olan canım ağabeyim Bilge Tansu Dönmez ve eşi İnci Mine Dönmez'e; her zaman bana inanan ve destekleyen biricik kuzenlerim İncinur Bamyacı, Seda Dönmez, Özlem Araç ve Aslıhan Araç'a; pandemi süreci olmasına karşın her zaman kendimi geliştirmem de beni destekleyen canım arkadaşım Zeyno Bingör'e teşekkür ederim.

Bu süreçte bilgi, deneyim ve manevi desteği ile yanımda olan güzel ve vefalı dostlarım, değerli meslektaşlarım, yakın iş arkadaşlarım ve tüm sevdiğim insanlara teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
Bölüm 1:Giriş.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Çalışmanın Amacı	5
1.3 Araştırma Soruları.....	5
1.4 Çalışmanın Önemi	6
1.5 Sayıtlar.....	6
1.6 Sınırlılıklar	6
1.7 Tanımlar	6
Bölüm 2: Alan Yazın Taraması.....	8
2.1 Transaksiyonel Analiz.....	8
2.1.1 Transaksiyonel Analiz Kuramı	8
2.1.2 Yapısal Ve Fonksiyonel Transaksiyonel Analiz	9
2.1.3 Ego Durumları.....	9
2.1.3.1 Ebeveyn Ego Durumu	10
2.1.3.1.1 Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu.....	11
2.1.3.1.2 Koruyucu Ebeveyn Ego Durumu	11
2.1.3.2 Yetişkin Ego Durumu	12
2.1.3.3 Çocuk Ego Durumu	12
2.1.3.3.1 Uygulu Çocuk Ego Durumu.....	12
2.1.3.3.2 Doğal Çocuk Ego Durumu.....	13
2.1.4 Transaksiyonlar	13
2.1.4.1 Tamamlayıcı Transaksiyonlar	

2.1.4.2 Kapalı Transaksiyonlar	14
2.1.4.3 Gizil Transaksiyonlar	15
2.1.5 Egogram	16
2.2 Transaksiyonel Analiz Ego Durumları ve Meslekler ile İlgili Çalışmalar	16
2.3 Meslek Seçimlerinde Ego Durumlarının Etkisi	17
2.3.1 Öğretmenlik Mesleği.....	17
2.3.2 Mühendislik Mesleği.....	18
2.3.3 Doktorluk Mesleği.	18
2.3.4 Psikolojik Danışmanlık Mesleği	19
2.3.5 Avukatlık Mesleği.....	20
Bölüm 3: Yöntem.....	21
3.1 Araştırma Modeli	21
3.2 Katılımcılar	21
3.3 Veri Toplama Araçları	23
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	23
3.3.2 Ego Durumları Ölçeği	23
3.4 Verilerin Toplanması	23
3.5 Veri Analiz İşlemleri.....	24
Bölüm 4: Bulgular.....	26
4.1 Ego Durumları Ve Meslek Gruplarına Ait Analiz Sonuçları.....	26
Bölüm 5: Tartışma Ve Sonuç	41
5.1 Araştırma Bulgularının Tartışılması.....	41
5.2 Sonuç.....	44
5.3 Öneriler	45
KAYNAKÇA	47
EKLER.....	51
A.Kişisel Bilgi Formu	52
B.Ego Durumları Ölçeği	53

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLÖLAR

Tablo 1 Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımları.....	23
Tablo 2 Katılımcıların Meslek Gruplarının Ego Düzeylerinin Belirlenmesine Ait Normallik Testi Sonuçları.....	26
Tablo 3 Katılımcıların Ego Durumlarının Meslek Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Manova Analizi Sonucu.....	29
Tablo 4 Ego Durumlarının Meslek Gruplarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	30
Tablo 5 Katılımcıların Ego Durumlarının Cinsiyet Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Çok Yönlü Varyans Analizi (Manova) Sonucu.....	31
Tablo 6 Katılımcıların Ego Durumlarının Cinsiyet Gruplarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	32
Tablo 7 Katılımcıların Ego Durumlarının Yaş Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Manova Analizi Sonucu.....	33
Tablo 8 Katılımcıların Ego Durumlarının Yaş Gruplarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	34
Tablo 9 Katılımcıların Ego Durumlarının Medeni Durum Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Manova Analizi Sonucu.....	35
Tablo 10 Katılımcıların Ego Durumlarının Medeni Durum Gruplarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	36
Tablo 11 Katılımcıların Ego Durumlarının Eğitim Durumu Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Manova Analizi Sonucu.....	37
Tablo 12 Katılımcıların Ego Durumlarının Eğitim Durumu Gruplarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	48
Tablo 13 Katılımcıların Ego Durumlarının Mesleki Kıdem Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Manova Analizi Sonucu.....	39
Tablo 14 Ego Düzeylerinin Mesleki Kıdem Gruplarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerler.....	40

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİLLER

Şekil1 Ego Durumları Fonksiyonel Analizi.....	10
Şekil 2 Tamamlayıcı Bir Transaksiyon.....	14
Şekil 3 Kapalı Transaksiyonlar.....	14
Şekil 4 Gizil Transaksiyonlar.....	15
Şekil 5 Egogram Örneği.....	16
Şekil 6 Öğretmenlik Esleğine Sahip Katılımcıların Ego Durumlarına Göre Frekans Dağılımları.....	26
Şekil 7 Mühendislik Mesleğine Sahip Katılımcıların Ego Durumlarına Göre Frekans Dağılımları	27
Şekil 8 Doktorluk Mesleğine Sahip Katılımcıların Ego Durumlarına Göre Frekans Dağılımları	27
Şekil 9 Psikolojik Danışmanlık Mesleğine Sahip Katılımcıların Ego Durumlarına Göre Frekans Dağılımları	28
Şekil 10 Avukatlık Mesleğine Sahip Katılımcıların Ego Durumlarına Göre Frekans Dağılımları.....	28

KISALTMALAR LİSTESİ

TA	Transaksiyonel Analiz
EE	Eleştirel Ebeveyn Ego Durumu
KE	Koruyucu Ebeveyn Ego Durumu
Y	Yetişkin Ego Durumu
UÇ	Uygulu Çocuk Ego Durumu
DÇ	Doğal Çocuk Ego Durumu
SSPS	The Statistical Packet for The Social Sciences
EDÖ	Ego Durumları Ölçeği

Bölüm 1

Giriş

Çalışmanın bu bölümünde yedi kısım bulunmaktadır. Buna göre, öncelikle araştırmanın problem durumu olan Transaksiyonel Analiz (TA) Ego Durumları ile mesleklerle olan ilişkilerinin temelleri açıklanmaktadır. Daha sonra ise çalışmanın amacı, çalışmaya ilişkin sorular, sayıltılar, sınırlılıklar ve çalışmada geçen tanımlardan bahsedilmektedir.

1.1 Problem Durumu

İnsanların kendilerini ifade etmeleri ve bu şekilde diğerleriyle iletişim kurmaları yaşamlarında büyük öneme sahiptir. İletişim kurma ve sosyalleşme biçimlerinin yanı sıra, bunları etkileyen faktörlerin neler olduğu her zaman merak konusu olmuştur.

İnsan davranışlarının açıklaması için geçmişten günümüze birçok uzman çalışmalarda bulunmuştur. Bu çalışmaları, akademik ve resmi açıdan bir bilim olarak ilk ele alan ve psikolojinin temellerinin atılmasına sağlayan kişi Wilhelm Wundt'dur. Bu çalışmalarla birlikte farklı birçok yaklaşım ortaya konmaya başlanmış ve bu konuyla ilgili akademik çalışmalar devam etmiştir. Bu yaklaşımlarından işlevselcilik, davranışçılık ve psikanaliz gibi bilinen yaklaşımlar ile gelişim sağlandığı bilinmektedir (Schultz & Shultz, 2007).

Psikanaliz yaklaşımı, psikolojinin gelişiminde ve ilerlemesinde ortaya konan ve en çok etkilenilen yaklaşımlardan biridir. Psikanaliz, Sigmund Freud tarafından akıl hastalıklarını tedavi etmek amacıyla sistemli bir şekilde terapi yöntemi ortaya koymakta ve kişiliğin yapısı hakkında çeşitli teorilerden bahsetmektedir (Schultz & Schultz, 2009). Freud'un psikanaliz ile ilgili yaptığı akademik çalışmalar, psikolojinin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Uzmanların bir kısmı Psikanaliz kavramından esinlenmiş, birçok uzman ise bu kavramlara karşı çıkmıştır. Psikanaliz kuramından esinlenerek bu yaklaşımı kullanan Anna Freud, Melanie Klein ve Heinz Kohut; bu kuramdan yola çıkarak farklı düşünceler ortaya koyan Carl Jung, Alfred Adler, Carl Rogers gibi kuramcılar psikolojinin gelişiminde çok etkili olmuştur (Schultz & Shultz, 2007).

Gelişen psikoloji ve farklı yaklaşımların ortaya çıkması ile Transaksiyonel Analiz (TA) zaman içerisinde gelişim göstermiştir. Eric Berne, Sigmund Freud'un ortaya koymuş olduğu kuramdan etkilenmiş olup, kendi çalışmalarını psikanaliz çalışmalarından daha farklı bir noktaya getirmiştir (Nelson-Jones, 1982). Berne, 1940 yılında Paul Federn tarafından Psikanaliz eğitimi almaya başlamış ve 1949 yılında Erikson'un öğrencisi olarak bu eğitimi tamamlamıştır. Berne, bu süreçte klinik çalışmalarına ve psikanaliz eğitimine devam etmiştir ancak psikanalitik tedavinin zaman alması ve hastanın edilgen bir rolde olmasına rağmen ileride ortaya koyacağı kuramın ana hatları olan ego durumları çalışmalarını ortaya koymaya başlamıştır (Akkoyun, 2001).

Transaksiyonel Analiz, Berne'e (1972, akt. Akkoyun, 2001) göre insanlar arasında iletişimi barındıran aynı zamanda kişiliği açıklayan ve psikoterapi yöntemi olarak bilinen bir kuramdır. Bu kuramda, kişiliğin yapıtaşları ortaya konmakta ve psikoterapi ile bireylerin farkındalıkları kazandırılmaktadır. Transaksiyonel Analiz, tutarlı bir kişilik teorisi ile klinik çalışmalar tarafından yönlendirilen dinamikler ortaya koymakla birlikte, rasyonel, kolay anlaşılabilen yetişkin psikiyatrik hastalara uygulanan bir terapi şekli sunmaktadır (Berne, 1961). Bu açıdan bakıldığında Transaksiyonel Analiz, danışanların anlayabileceği ve aynı zamanda kişilik kavramını açıklanabilmesinde kolayca anlaşılabilen bir kuramdır.

Transaksiyonel analiz kuramı, bireyin hem kişisel hem de iş yaşamında kullandığı kişilik ve iletişim sistemlerini aynı zamanda ilişkilerini analiz ederek; çocukluktan bu yana olan gelişimi ve psikopatolojiyi, ego durumları ve yazgı analiziyle birlikte değerlendirmektedir (Steawart & Joines, 2012). Bireylerin yaşamlarının her alanında kişilikleri ve iletişim becerilerinin değerlendirilmesinde, bireyin kendini keşfedebilmesinde önemli bir etkiye sahiptir.

İnsanların günlük yaşamlarında meslek sahibi olmaları ve bu konuda yaptıkları çalışmalar hayatlarını etkilemektedir. Türk Dil Kurumu'na (2021) göre, meslek kavramı belirlenmiş bir eğitim ile elde edilen, sistemli bilgiye ve beceriye dayanan, bireyler için yararlı üretimde bulunan, hizmet veren ve karşılığında para kazanmak için yapılan kurallı iş olarak tanımlanmıştır. Buradan yola çıkıldığında, meslek kavramı kişilerin günlük yaşamlarında temel ihtiyaçlarını karşılamak için yapılması gereken davranışları kapsamaktadır.

Transaksiyonel Analiz (TA) kavramı, teorik olarak kullanılan kavramların basit oluşu, farklı modellerin olması, bütüncül bir yaklaşım sunması ve bireylerin farklı ihtiyaçlarına cevap vermesi sebebi ile örgütsel alanda da kullanılmaktadır (Hay, 2015). Meslek sahibi bireylerin, kişiler arası iletişimde farklı yöntemler ortaya koyması ve meslek grupları içerisinde iletişimin öneminden bahsedildiğinde Transaksiyonel Analiz kavramları ile incelenmesi faydalı olacaktır.

Kişilerin günlük hayatlarında uzun vakitlerini geçirdiği iş hayatında, çevresi ile etkileşimde kendini ve çevresini tanıyarak daha kolay ve olumlu iletişim kurması birey için önemli bir etkidir. Transaksiyonel Analiz ile birey kendini tanıyarak, TA araçlarını kullanarak liderlik ve takım ile çalışma alanlarında gelişim sağlamaktadır. Kendisinin ve diğer bireylerin hangi ego durumlarını kullandığından yola çıkarak daha olumlu ve faydalı ilişkiler kurabileceği düşünülmektedir (Şık, 2019). Bu durumda ekip ile olan çalışmalarda ve farklı iş alanlarında yapılan çalışmalarda bireylerin hangi ego durumunu kullandığı ile ilgili çeşitli çalışmaların yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bireylerin günlük hayatlarında etkileşim için kullandıkları davranış, hareketler incelendiğinde ego durumlarının ortaya koyduğu davranışlar ve tutumlar önem taşımaktadır. Ego durumları, duygu ve düşünce sistemlerini ortaya koymak adına davranışlara karşılık gelen örüntüler olarak açıklanmaktadır (Hay, 2015). Buna göre kişilik yapılanmasında Ebeveyn, Yetişkin ve Çocuk ego durumları duygu düşünce ve davranışlarımızı biçimlendiren yapılardır. Ebeveyn ego durumunda yerleşmiş eleştirel ve koruyucu ebeveyn yapısı ilişkilerimizi önemli ölçüde etkilemektedir. Buna göre, Eleştirel Ebeveyn ego durumu, yargılayıcı, önyargılı ve geleneksel yönelimli davranışları barındırır; Koruyucu Ebeveyn ego durumu destekleyici, şefkatli ve sevecen davranışları kapsar. Bunun yanı sıra Doğal çocuk ego durumu spontane, yaratıcı ve hayatın zevkli taraflarını belirten davranışları belirtmektedir. Uygulu çocuk ego durumu kurallara uyan, kendi sınırlarını bilen ve itaat eden birey davranışlarını temsil etmekle, Yetişkin ego durumu ise gerçek hayata uygun olan davranışları barındırmakta ve bireyin mantıklı ve sistemli bir şekilde hareket etmesine odaklanmaktadır (Akbağ & Kulaksızoğlu, 2018).

Farklı ego durumlarının, kişilerin mesleki süreçlerine ve mesleki yaşamlarına etki ettiği düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde belirli bazı meslek sahibi kişilerin belirli ego durumlarını daha çok kullanabileceği düşünülmekte olup

örneğin Turhal'a (2010) göre, öğretmenlik mesleğini yapan bireyler daha çok Koruyucu ebeveyn ve Yetişkin ego durumlarını belirgin olarak sergilemektedir. Yurtdışında mühendisler ve doktorlar üzerinde yapılan ve ego durumlarını ortaya koyan çalışmada mühendislerin daha çok Yetişkin ego durumunu, doktorların Çocuk ego durumunu sergiledikleri ortaya konmuştur (Bekir & Tair, 2019). Bu araştırmanın yapılmasından yola çıkarak mesleklere göre ego durumlarının incelenmesi ile ilgili çalışma yapılmasının faydalı olacağı düşünülmüştür.

Bireyler günlük ya da mesleki yaşamlarında sık sık problemlerle karşılaşmakta ve neredeyse birçok meslek sahibi birey olumsuz durumlar ile karşı karşıya kalmaktadır. Çam & Akkoyun'a (2001) göre, öğretmenlik mesleği sahibi bireylerle yapılan çalışmada Eleştirel Ebeveyn, Koruyucu Ebeveyn, Yetişkin ve Uygulu Çocuk ego durumunu kullanan bireylerin problem çözme becerilerinde önemli ölçüde değişim gözlenmektedir. Öğretmenlik mesleği gibi günlük yaşamda sıkça karşılaştığımız mühendislik, doktorluk, psikolojik danışmanlık, avukatlık mesleğini yapmakta olan bireyler problem çözme becerilerini kullanmaktadır.

Transaksiyonel Analiz çalışmaları ile meslek sahibi bireylerin ego durumlarına yönelik yapılan çalışmalarda, işleri ile geçirdiği vakit ve verdikleri önemle ilgili olarak çeşitli desteklemelerin yapılabileceği düşünülmektedir. Bireylerin sürekli olarak çalışma isteği duyması, bir başka deyişle işkolik olması üzerine yapılan çalışmada, ego durumlarına yönelik olumlu psikolojik müdahalelerin yapılması ile kişilerin yetişkin ego durumlarını daha çok kullanabilecekleri düşünülmektedir (Şık, 2019). Kişilerin iş yaşamlarında hangi ego durumlarını kullandıklarının ve kullanılan ego durumlarına yönelik yapılan çalışmalar ile daha olumlu bir iletişim ortamının oluşacağı düşünülmektedir.

Ego durumları, bireylerin doğrudan mesleki hayatına ve kişiliğine etki eden davranışlar olarak bilinmektedir. Meslek sahibi bireylerin, yapmakta oldukları meslekler ile bu mesleğin tanımlarından yola çıkarak yapılan çalışmada, Koruyucu Ebeveyn ego durumunu ile profesyonel yardım çalışanları; Eleştirel Ebeveyn ego durumu ile kötü durumları ortadan kaldırmaya yönelik çalışan bireyler; Yetişkin ego durumu ile fen ve doğa bilimlerini inceleyen çalışanlar; Doğal çocuk ego durumu ile yaratıcılık ve sanat alanında çalışanlar; Uygulu Çocuk ego durumu ile hizmet alanında çalışan bireylerden bahsedilmektedir (Dolliver & Mixon, 1977). Transaksiyonel Analiz kuramı, kişiliği ego durumları ile açıklamakta ve bireylerin mesleklerine olan

yönelimlerinde ego durumlarının etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple meslek sahibi bireylerin, ego durumlarının belirlenmesi ile bireylerin geliştirilmesi gereken yönlerine katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Çalışmada Transaksiyonel Analiz kuramından yararlanılarak, ego durumlarının mesleklerle olan ilişkisinin araştırılması planlanmıştır. Alan yazında mesleklerle yapılmış çalışmaların belirli bir meslek dalına ait olması sebebi ile farklı mesleklerin ego durumları incelenmektedir. Bu çalışmada en çok bilinen beş farklı meslek olan öğretmenlik, mühendislik, doktorluk, psikolojik danışmanlık ve avukatlık meslekleri kullanılmıştır.

1.2 Çalışmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı farklı mesleklere sahip bireylerin ego durumlarını incelemektir. Buna göre, çeşitli meslek sahibi bireylerin ego durumları, Transaksiyonel Analiz kuramı temelinde Eleştirel Ebeveyn- Koruyucu Ebeveyn- Yetişkin-Uygulu Çocuk- Doğal Çocuk olarak belirlenmiştir. Çalışmanın temel amacı, öğretmenlik, mühendislik, doktorluk, psikolojik danışmanlık ve avukatlık mesleklerine sahip yetişkinlerin sergiledikleri ego durumlarının incelenmesidir. Çalışmanın diğer amacı ise farklı meslek gruplarının karşılaştırılması ve hangi mesleğin hangi ego durumunu daha çok sergilediğini ortaya koymaktır.

1.3 Araştırma Soruları

Yapılan olan çalışmada aşağıda belirtilmiş olan araştırma sorularına cevap aranmaktadır:

- a- Çalışmaya katılan farklı meslek grubundaki bireylerin ego durumları nasıl bir dağılım göstermektedir?
- b- Çalışmaya katılan bireylerin, sahip oldukları mesleğe göre sergiledikleri ego durumları farklılaşmakta mıdır?
- c- Çalışmaya katılan bireylerin sergiledikleri ego durumları cinsiyet, yaş medeni durum, eğitim durumu, mesleki tecrübe gibi demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

1.4 Çalışmanın Önemi

Alan yazın taramasında, Transaksiyonel Analiz ile ilgili yapılan çalışmaların sınırlı olduğu ve bu çalışmaların geniş bir alanda olmadığı gözlemlenmiştir. Bireylerin kendilerini tanımada ve psikoterapi yöntemleri açısından bakıldığında Transaksiyonel Analiz kuramının çok farklı yönleri ile ortaya çıktığı ve bireylerin kendi farkındalıklarını kazanmaları açısından önemli bir noktada olduğu bilinmektedir (Akkoyun, 1995). Birçok bireyin günlük hayatta uzun zamanlarını geçirdikleri iş hayatlarında, kendilerini ifade etme becerileri ve insanlar arası ilişkilerinin nasıl şekillendiğinin görülmesi için farklı çalışmalar yapılmıştır. Meslek seçimlerinin kişilik ile ilgili olduğu, bireylerin iş hayatlarında doyuma ve mutluluğa ulaşabilmeleri için meslek tercihlerini buna göre yaptığı düşünülmektedir (Yıldız, 2001). Meslek sahibi bireylerin, günlük yaşamlarında hangi ego durumunu daha çok kullandıklarının ortaya konmasının, kişilerin farklı özelliklerini geliştirmesinde, kişiler arası iletişimin daha verimli olmasında ve bireyin kendisini tanımada önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Çalışmanın, Transaksiyonel Analiz kuramının, örgütsel alanda uygulanabilir olmasını ve bireylerin mesleki yaşamlarında iletişim becerilerini olumlu yönde etkileyebilmesini sağlamak açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

1.5 Sayıtlar

- a- Araştırmada kullanılan Ego Durumları Ölçeğinde bireylerin kendilerini doğru ve samimi bir şekilde tanımladıkları varsayılmaktadır.
- b- Çalışmada kullanılan Ego Durumları Ölçeğinin, çalışmada belirtilen sonuçları doğru bir şekilde yansıttığı varsayılmaktadır.

1.6 Sınırlılıklar

- a- Çalışma, Ocak-Şubat-Mart 2020 yılında Türkiye'nin belirli bölgelerinden katılım sağlayan meslek sahibi bireylerle sınırlıdır.
- b- Çalışma, belirlenen beş farklı meslek (öğretmenlik, mühendislik, doktorluk, psikolojik danışmanlık ve avukatlık) ile sınırlıdır.
- c- Araştırmada verilerin elektronik ortamda toplanmış olmasının bireylerin kendilerini ifade etme süreçlerini etkileyebileceği düşünülmektedir.

1.7 Tanımlar

Transaksiyonel Analiz: Bireylerin mantık ve muhakeme becerisinin gelişimini önemli bir yerde tutan, yaşam pozisyonlarını, çocukluk yaşantılarını ve ego durumlarını ele alan kişilik ve psikoterapi kuramıdır (Akkoyun, 2001).

Ego Durumları: Transaksiyonel Analiz kuramının temelini oluşturan ego durumları, bir olaya ilişkin duygu ve düşüncelerin operasyonel anlamda tutarlı davranışı, pragmatik anlamda ise ilgili davranışı yönlendiren sistemler olarak tanımlanmaktadır. Yetişkin, Ebeveyn ve Çocuk ego durumları olarak üçe ayrılmaktadır (Akkoyun, 2001)

Meslek: Belirli bir eğitim sonrasında, becerilerin ve bilgisinin kurallar içerisinde bireylere yararlı ürün üretmek ve hizmet vermek için para karşılığında yapılan iştir (TDK, 2021).

Bölüm 2

Alan Yazın Taraması

Bu kısımda araştırma ile ilgili olarak temel kavramlar ve araştırmanın ortaya çıkışında önemli olduğu düşünülen çalışmalara yer verilmiştir.

2.1 Transaksiyonel Analiz

Transaksiyonel analiz kuramı ve kuram içinde bulunan ego durumları, transaksionlar ve yaşam pozisyonları hakkında ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır.

2.1.1 Transaksiyonel analiz kuramı. İnsanların seçimlerini oluşturan birçok etkenden bahsedilebilir. Bu etkenlerin ortaya çıkmasında psikoloji biliminin kuramlarından yararlanılmaktadır. Bu kuramlardan bir tanesi Transaksiyonel Analiz (TA), Eric Berne tarafından 1950’li yıllarda ortaya konmuş ve kişiler arası iletişimin ve ilişkinin yapısını ve işlevinin önemini ortaya koyan bir kişilik ve terapi kuramıdır (Akbağ, 2000). TA Kişisel arası ilişkilerin ve bu ilişkilerdeki yapının önemine dikkat çeken bir kuramdır. Yaklaşımın içinde bulundurduğu önemli terimlerden bir tanesi Transaksiyonlardır ve bu kavram, kişilerin birbiri ile karşılıklı olarak etkileşimde bulunma süreçleri olarak belirtilmektedir (Solomon, 2003). Kişiler arasında oluşan bu etkileşimlerin temeline bakıldığında ise bireylerin ego durumlarının etkili olduğu düşünülmekle birlikte sağlıklı ilişkilerin kurulabilmesi için kullanılan ben durumlarının kişilerin bulunduğu durumlara uygun şekilde olması gerekmektedir (Alisinanoğlu & Köksal, 2000). Transaksiyonlar ve ego durumları Transaksiyonel Analiz kuramının temeli oluşturan ve davranışların açıklanmasında önemli role sahip iki kavramdır. Bu kavramlara ek olarak temas iletileri, yaşam senaryosu ve yaşam pozisyonları kavramlarını da içinde bulundurmakla birlikte, geçmiş yaşantıların (çocukluk dönemi yaşantıları) günümüz kararlarını etkilediği ortaya koyarak bir kişilik kuramı haline de gelmektedir (Şamatacı, 2013)

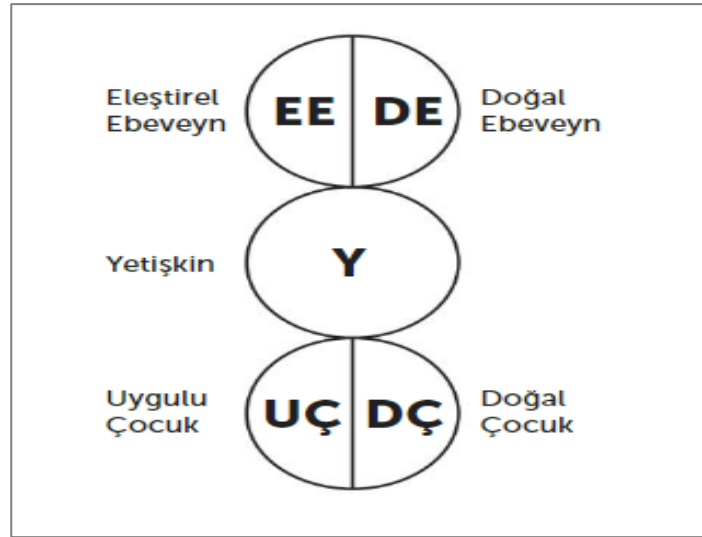
2.1.2 Yapısal ve fonksiyonel transaksyonel analiz. Kuramın önemli yapıtaşlarından ego durumlarının incelenmesi iki model ele alınmaktadır; işlevsel analiz ve yapısal analiz. Bu iki analizden yapısal analiz, kişilik yapısının açıklanmasında kullanılırken, fonksiyonel analiz ise ego durumlarının iletişim süreçlerine odaklanmaktadır (Ömür & Esgin, 2021).

Düşünce, duygu ve davranış örüntülerini tanımlamak ve bulunan diğer ego durumlarını ayırt etmekte kullanılan yapısal analiz, ego durumlarının içeriğini belirtmektedir (Akkoyun, 2001).

Fonksiyonel analiz ego durumları, bireyin davranışlarında ve iletişiminde kendini gösterir. İşlevsel analizde ego durumları, Eleştirel Ebeveyn, Koruyucu Ebeveyn, Yetişkin, Özgür Çocuk ve Uyarlanmış Çocuk olarak sınıflandırılmaktadır (Akkoyun, 1998 akt. Akbağ & Kulaksızoğlu, 2018). İşlevsel analiz, bireyin kendini nasıl ifade ettiği ve ego durumlarını nasıl kullandığını belirtmektedir.

2.1.3 Ego durumları. TA'nın temel taşlarını oluşturan ego durumları kavramı, Berne (1961) tarafından "Tutarlı bir deneyim ve duygu modeli buna karşılık gelen tutarlı bir davranış ile alakalıdır." olarak tanımlamaktadır. Davranışların ortaya çıkmasında o an ki yaşanan duygular ve geçmişte yaşanan deneyimler kişilerin ego durumlarını ortaya koymaktadır. Berne, ego durumlarını Yetişkin ego durumu, Ebeveyn ego durumu ve Çocuk ego durumu olarak adlandırmış olup; kişiliğimizin yapısını göstermekte ve davranışlarımızı etkilemekte olduğunu belirtmiştir (akt. Akkoyun, 1995).

Transaksyonel Analiz'in ortaya çıkışında psikanalitik yaklaşıma alternatif oluşturmaktadır. Bu süreçte ego durumlarının kişilik kuramı oluşturması açısından önem taşıdığı düşünülmektedir (Akkoyun, 1995). Ego durumlarının tanımlanmasında hem işlevselliğinden hem de yapısallığında bahsedilmektedir, ancak bu tanımlamalardan açıkça gözlemlenebilir ve açık olanın işlevsel olması vurgulanmaktadır (Johnsson, 2011). Ego durumlarının kullanım alanı düşünüldüğünde işlevsel olması önemlidir ancak yapısal olarak da ego durumlarının anlaşılması önem taşımaktadır. Berne'e göre yapısal analizin üç temeli olan Çocuk, Ebeveyn ve Yetişkin ego durumları genel hatları şu şekildedir;

Şekil 1. Ego durumları fonksiyonel analizi (Stewart & Joines, 2015).

Ebeveyn olarak adlandırılan yapı bireyin kendi ebeveyn figürüdür. Kişiler, küçüklükteki ebeveynler ya da kabul veren belirgin kişiler gibi davranır, düşünür ve hisseder.

- i. Yetişkin olarak adlandırılan yapı, bireyin çocukluğundan gelen davranışları tekrar etmediği ya da bakım veren kişilerin davranışlarından farklı olan, ancak şu an ki gerçekliğe uygun olarak davranışlarını, düşüncelerini ve duygularını ortaya koyma durumlarıdır.
- ii. Çocuk olarak adlandırılan yapıda, her bir birey beraberinde belirli bir yaşında olduğu, çocukluğunda hissettiği, düşündüğü ve hareket ettiği şeyleri beraberinde taşımaktadır (Johnsson, 2011).

Anlatılan modelde ego durumlarının içeriğinden bahsedilmektedir. Fonksiyonel modelde ise nasıl kullanıldıkları ve süreçlerinin nasıl olduğundan bahsedilmektedir (Stewart & Joines, 2015). İşlevsel analiz modelinde ego durumları beş farklı davranışsal yapı olarak değerlendirilmektedir. Ebeveyn Ego Durumu, Eleştirel Ebeveyn (EE) Ego Durumu ve Koruyucu Ebeveyn (KE) Ego Durumu; Çocuk Ego Durumu ise Uygulu Çocuk (UÇ) Ego Durumu ve Doğal Çocuk (DÇ) Ego Durumu olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Johnsson, 2011). Bu ayrım ile birlikte beş farklı ego durumu modelinden bahsedilebilmektedir.

2.1.3.1 Ebeveyn ego durumu. Ebeveyn Ego Durumu, kişilerin belli bir ebeveyn modeli tarafından nasihat edilmiş duygu, düşünce ve davranışların tümünü

içermektedir (Akkoyun, 1995). Berne'e göre ebeveyn ego durumu bireylerin, hayatlarının ilk beş yılının içinde bulunduğu çocuklukta bize bakım veren birincil ebeveynlerimizin davranışlarını sorgulamadan kabul ettiğimiz davranışların yapısını ifade etmektedir (akt. Sezgin, 2019). İnsanların çocukluk yaşantılarından bu yana içinde bulunduğu durumlarda anne-baba ya da belirgin şekilde bakım veren kişi tarafından karşılaşılmış bu durumlarda, bireyler ebeveynlerinin davranışlarını kayıt altına alabilmektedir. Kişi çevresindeki insanlara bir uyarıcı veriyorken ya da tepki gösterirken, geçmişinden gelen bu kayıtları harekete geçirecek şekilde tepki gösteriyorsa Ebeveyn ego durumu içindedir. Bu durumlar Koruyucu Ebeveyn (KE) ego durumu ve Eleştirel Ebeveyn (EE) ego durumu olmak üzere iki farklı yapıdadır (Özerk, Ada, & Özerk, 2018)

2.1.3.1.1 Eleştirel ebeveyn ego durumu. Eleştirel ebeveyn ego durumu olarak adlandırılan yapıda, kişiliği, anne ve babadan öğrenilmiş önyargılı düşünceleri, duyguları ve inançları barındırmakla birlikte bu ego durumunda kullanılmış bazı kararlar birey için kullanışlı olurken bazıları kullanışsız olmaktadır (Solomon, 2003). Bu ego durumunda, bireylerin çevresine karşı olan tutumlarında, onları korumanın ve bakım vermenin yollarından bir tanesinin sınırlar koymak ve kurallar oluşturmaktan geçtiğini, büyüklerin davranışlarını taklit ederek bu şekilde doğru davranışın ortaya konduğu düşünülmektedir (Hay, 2015). İnsanlar, yetişkin bir birey olduğunda çocukluğunda edinmiş olduğu bu süreçlerle, eleştirel bir tutum içinde bulunabilir ve hissettiklerini ve düşündüklerini bu ego durumunu kullanarak ortaya çıkarabilmektedir.

2.1.3.1.2 Koruyucu ebeveyn ego durumu. Koruyucu ebeveyn ego durumu, olaylar karşısında, kişinin yumuşak, sevgi veren ve onaylayıcı bir tavrı olan yapısıdır (Solomon, 2003). Bu şekilde her durumda onaylayan ve her şeyiyle kabul eden taraf olarak görülebilmektedir. Birey, karşısındaki kişi için yapılması gereken bir şey olduğunda ya da ona bakım veren kişi olması gerektiğini düşündüğünde Koruyucu Ebeveyn ego durumunu kullanmaktadır (Hay, 2015). Bireyin karşısındaki insanın herhangi bir konuda ona yardımcı olabileceğini düşündüğü zaman bu ego durumu ortaya çıkabilmektedir.

2.1.3.2 Yetişkin ego durumu. Yetişkin ego durumunda olan birey, içinde yaşadığı içsel durumlardan ayrılarak, çevresel faktörlerle ilgili olarak öngörülebilir ve önceden yapılmış tahminlerle değerlendirmeler yapmaktadır (Steiner , 1974). Yetişkin ego durumu, insanların içinde yaşadıkları duygular, inançlar ve öngörülerini değerlendirip doğru bir karar verme mekanizması olarak belirtilmiştir. Kişilerin, yaşadıkları sıkıntıların ya da problemlerin üzerinden etkin ve yeterli bir şekilde gelebilmeleri için burada ve şimdi kullanabilecekleri yapı, Yetişkin ego durumu olarak düşünülebilir (Akkoyun, 1993). Bireyin doğru kararlar alabilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ego durumlar içerisinde yetişkin ego durumu, çevresinde yaşadığı olumsuzluklarla baş etmeyi öğrendiği sürece bu durumu daha kolay uyum sağlamak ve bu süreçte en kullanışlı ego durumu olmaktadır (Sezgin, 2019).

2.1.3.3 Çocuk ego durumu. Bireylerin çocuklarından gelen doğal dürtülerin oluşturduğu, dış dünya ile baş etmek üzere geçmiş çocukluk yaşantılarından bir takım duygu, düşünce ve davranış özelliklerinden oluşan bir yapıdır (Özerk, Ada, & Özerk, 2018). Birey yaşadığı bazı olaylar karşısında verebileceği tepkilerde, geçmişinden gelen bu özellikleri kullanmaktadır. Bu ego durumumuzda, çocukluğumuzdan gelen yaratıcılık, içtenlik ve sezgi gücümüzü kullanabilmekteyiz (Akkoyun, 1993). Bu ego durumu kişilerin daha samimi yönlerini ortaya çıkarmasına imkân sağlamaktadır. Çocuk ego durumu, Doğal Çocuk ego durumu ve Uygulu Çocuk ego durumu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.1.3.3.1 Uygulu çocuk ego durumu. Uygulu çocuk ego durumundaki bireyler, ebeveyn ya da bakım veren kişi tarafından gelen dilekleri ve istekleri uygulamaya yönelik hareket etmektedir. Bu ego durumu, uslu ve kurallara itaat eden bir yapıdadır ya da otoriteden gelen isteklere karşı asi davranışlar göstermektedir (Gültekin & Acar, 2004). Burada bireyin asi davranışları olmasına karşın, Uygulu Çocuk ego durumu, başkalarının beklentisine karşı çıkması bile onun ebeveyne olan tepkisi anlamına gelmektedir. Birey yetişkin zamanında, geçmişte kullandığı ve bir kural karşısında yine aynı tutumları ve düşünceleri ortaya çıkardığında da Uygulu Çocuk ego durumunu sergilemektedir. Aynı şekilde yetişkinlik döneminde birey otorite olarak gördüğü kişiye karşı çıkma davranışında bulunması da yine o kişinin Uygulu Çocuk ego durumunu kullandığını belirtmektedir (Stewart & Joines, 2015).

Bireyin burada kurallara uyması ya da karşı çıkması, bir şekilde otoriteye bir tepki olduğu için uyum sağladığını belirtmektedir.

2.1.3.3.2 Doğal çocuk ego durumu. Kişiler Doğal Çocuk ego durumundayken, içinden geldiği gibi, kendiliğinden gelişen davranışlar sergileyen ve ebeveyn figürlerine karşı mesafeli olan tutumlarda bulunmaktadır (Solomon, 2003). Bu ego durumunda kişiler, yaşadığı bir durum karşısında duygularını, arzularını ve isteklerini rahatça ortaya koyabilmektedir.

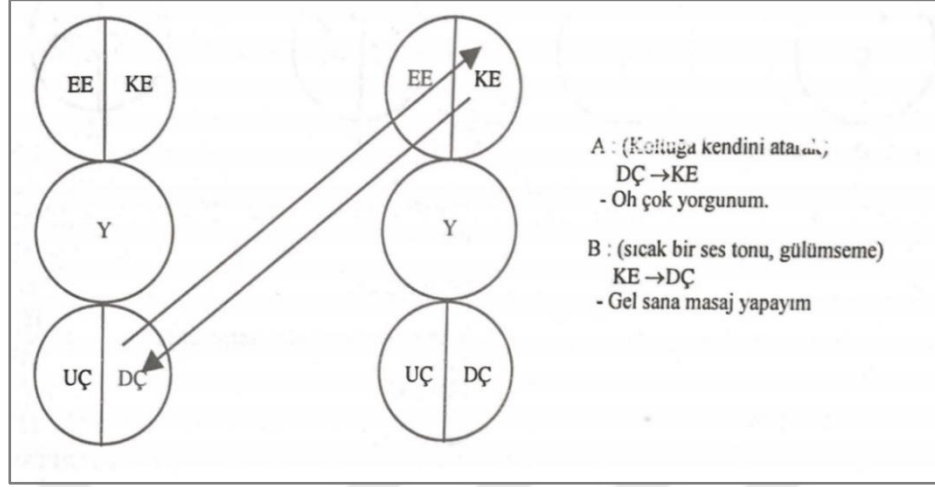
2.1.4 Transaksiyonlar. Transaksiyonel Analiz'in temel birimlerinden olan transaksiyonlar, bu süreçte önemli bir yer tutmaktadır. Berne'e (1961) göre, açık bir şekilde kişiler arasında olan sosyal iletişime transaksiyon adı verilmekte olup, transaksiyonel uyarıcı ve transaksiyonel tepkinin birbiri ile olan etkileşimi transaksiyonları oluşturmaktadır. Bu süreçte iki birey arasında etki ve tepkinin en basit birimi olarak değerlendirilmektedir.

Bireyler arasında kurulan ve belirli ego durumlarını kullanarak gerçekleşen etkileşim, farklı transaksiyonların (iletişim işlemi) olmasını sağlamakla birlikte bu transaksiyonlar sayesinde bireylerin başka insanlarla olan temasını ve hayatını nasıl yapılandığı hakkında bilgi vermektedir (Akkoyun, 2001). Kişiler yalnızca iki ego durumunu kullanarak basit transaksiyonları kullanmakla birlikte, 3 veya daha fazla ego durumlarını kullanarak oluşturduğu karmaşık transaksiyonlarla, çevresine olan iletişimi sağlayabilmektedir (Akkoyun, 2001). Birey, farklı transaksiyonlar kullanarak oluşturduğu iletişim becerini hayat boyu kullanmaktadır.

Bireylerin ego durumlarını kullanarak ortaya çıkarttıkları iletişim işlemlerinde üç farklı transaksiyon bulunmaktadır. Berne'e (1961) göre, bunlar tamamlayıcı transaksiyonlar, kapalı transaksiyonlar ve gizil transaksiyonlardır.

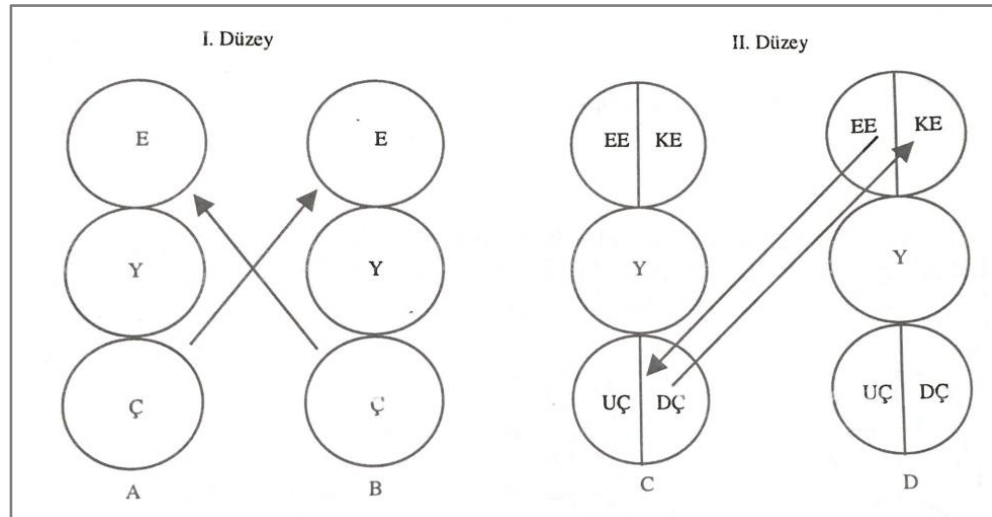
2.1.4.1 Tamamlayıcı transaksiyonlar. İletişimde bulunan iki bireyin, her birinin sadece tek bir ego durumunu kullanarak uyarıcı gönderdiği ve beklenen tepkiyi aldığı; uyarıcı ve tepkinin paralellik gösterdiği transaksiyonlar olarak tanımlanmaktadır. Bu iletişimde beklenti karşılandığı için iletişim uzun süre devam edebilmektedir. Birinci düzeyde tamamlayıcı transaksiyonlarda, 9 farklı tamamlayıcı transaksiyon (EE, EY, EÇ, YE, YY, YÇ, ÇE, ÇY, ÇÇ) ile bireyler etkileşim halinde

olabilmektedir. İkinci düzey tamamlayıcı transaksionlarda 25 farklı transaksion oluşabilmektedir (Akkoyun, 2001)

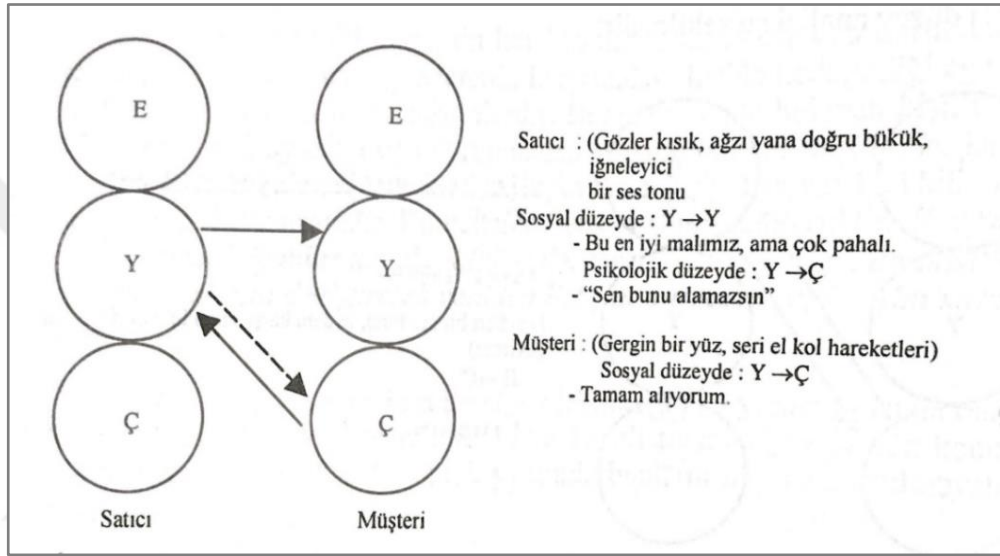
Şekil 2. Tamamlayıcı bir transaksion (Akkoyun, 2001).

2.1.4.2 Kapalı Transaksionlar. Bu tür transaksionlarda, birey kullanmış olduğu ego durumundan farklı olarak karşısındaki bireyden farklı bir ego durumu ile karşılaşmış olur, bu durumda etkileşim yarıda kalmış olur (Gültekin & Acar, 2004). Bireyin kullandığı ego durumuna uygun olmayan bir ego durumu tepkisi de aynı şekilde kapalı bir transaksion oluşturmaktadır. Kişiler, 72 farklı kapalı transaksion kullanabilmektedir ancak günlük yaşamda bu transaksionların hepsi kullanılmamaktadır (Akkoyun, 2001).

Şekil 3. Kapalı transaksionlar (Akkoyun, 2001).

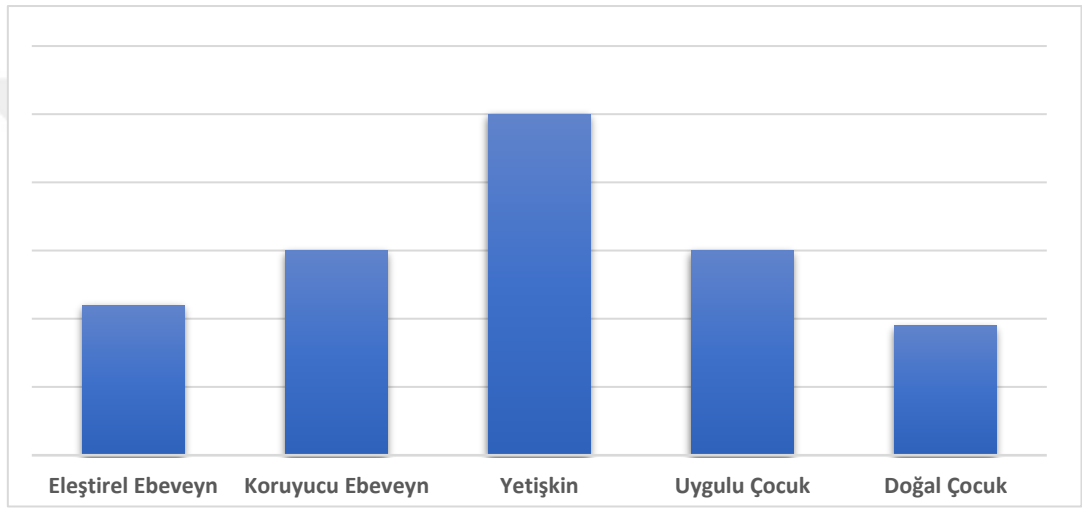
2.1.4.3 *Gizil transaksyonlar.* Bireylerin gün içinde, çevresi ile olan iletişimde kullandığı bir başka transaksyon gizil transaksyonlardır. Bu gizil transaksyonlar, açık ve net bir şekilde sosyal olarak kabul edilebilen söylemlerle, aslında sosyal olarak kabul görmeyen ve farklı mesajlar vermek istenen ego durumlarını kullanması durumudur. Bu durum bireylerin psikolojik oyunlar oynamasına imkân sağlamaktadır (Nelson-Jones, 1982). İki'den fazla ego durumlarının kullanılması gerektiren ve farklı mesajlar içeren gizil transaksyonlar hem tamamlayıcı hem de kapalı transaksyonlar içermektedir.

Şekil 4. Gizil transaksyonlar (Akkoyun, 2001).

Transaksyonların oluşumunda iletişimin belirli kuralları ortaya çıkmaktadır. Bu üç kural transaksyonların kullanması ile iletişimi etkilemektedir. Birinci iletişim kuralında, etkileşim şekli tamamlayıcı transaksyonlar olduğunda iletişim çok uzun süre devam edebilmektedir. İkinci iletişim kuralında, kapalı transaksyonların kullanımında tarafların farklı bir ego durumu kullanmadıklarında iletişimde tıkanma yaşanacak, iletişimin devamlılığı sıkıntı yaşayacaktır. Üçüncü ve son iletişim kuralında, gizil bir transaksyonun davranışsal olarak sonuçlanması, bireyin psikolojik düzeyi belirlemektedir (Akkoyun, 2001).

2.1.5 Egogram. Transaksiyonel Analiz kuramında, bireyin kişilik yapısını oluşturan ego durumlarında enerji bulunmakta ve kişinin bireylerle etkileşim halinde olduğu ego durumlarının egogramı çizilebilmektedir. Egogram, bireyin farklı ego durumları ile farklı yönlerini ortaya koymaktadır ve kişilerin gelişimi ve değişimi için harita görevi görmektedir (Dusay and Dusay, 1989 akt. Gültekin & Acar, 2004). Bireylerin ortaya koydukları ego durumlarının hangi düzeylerde olduklarının incelenmesini sağlamaktadır. Egogramlar farklı meslek ve kişilik yapılarının incelenmesini ve olumlu ya da olumsuz bir etkileşim olduğunu ortaya koymaktadır (Mabee, 1986).

Şekil 5 Egogram Örneği

2.2 Transaksiyonel Analiz Ego Durumları ve Meslekler ile İlgili Çalışmalar

Transaksiyonel Analiz kuramının bireylerin hayatlarındaki etkilerini görmek adına yapılmış çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Kaya, 2019; Keçeci, 2007; Turhal, 2010). Kişilerin günlük yaşamlarında mesleklerinin büyük önemi olduğu bilinmektedir. Transaksiyonel analiz kuramının çeşitli meslekler hakkında yapılan çalışmalar aşağıda belirtilmiştir.

Öğretmenlik mesleği ile ilgili olarak farklı çalışmalar yapılmıştır. Öğretmenlik mesleğinde, Keçeci'ye (2007) göre, hemşirelik bölümü öğretim görevlileri ile yapılan çalışmada, öğretim görevlilerinin çoğunlukla Yetişkin ego durumlarını; en az ise Eleştirel Ebeveyn ego durumlarını kullanmaktadırlar. Bu çalışmada, öğretmenlik mesleğinde, öğretim görevlilerinin Yetişkin ego durumunu daha çok kullandıkları düşünülmektedir.

Meslek alanlarının birçoğunda yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar ortaya konmaktadır. Ruh sağlığı alanında çalışan uzmanların ilk olarak Yetişkin ego durumunun dağılımlarının yüksek olduğu, bunu Koruyucu ve Eleştirel Ebeveyn ego durumlarının izlediği ortaya konmuştur (Kaya, 2019). Ruh sağlığı alanında çalışan bireylerin, Ebeveyn ego durumları yerine Yetişkin ego durumlarını kullandıkları gözlemlenmektedir.

Meslekler içerisinde önemli bir yer tutan öğretmenlik mesleği ile yapılan çalışmada, çalgı eğitimin verilmesinde öğretmenlerin öğrenciler ile olan iletişimde Transaksiyonel Analiz ego durumları incelenmiş olup, bu çalışmada öğretmenlerin kendi ego durumlarında çoğunlukla Koruyucu Ebeveyn ego durumunu kullandıkları; daha azınlıkta ise Eleştirel Ebeveyn ego durumlarını kullandıkları belirtilmiştir (Turhal, 2010).

Genel olarak çalışan bireylerin ele alındığı başka bir çalışmada, beyaz yaka olarak bilinen bireylerin yöneticileri ve kendilerini algıladıkları ego durumları hakkında bir çalışma yapılmış ve çalışmada beyaz yakalı çalışanların çoğunlukla Koruyucu Ebeveyn ego durumunu kullandıkları gözlemlenmiştir (Söylemez, 2017).

Alan yazın incelendiğinde Transaksiyonel Analiz kuramı bağlamında ego durumlarının ve mesleklerin değerlendirildiği çalışmaların sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, ego durumlarının anlaşılmasına yönelik farklı meslek gruplarıyla çalışmalar yürütülmesini gerekli kılmaktadır.

2.3 Meslek Seçimlerinde Ego Durumlarının Etkisi

Bireyler günlük yaşamlarında çevresi ile olan iletişimini devam ettirmek ve aynı zamanda fiziksel olarak ihtiyaçlarının karşılanması için çalışarak geçimlerini sağlamaktadırlar. Bireylerin davranışları, duygu ve düşüncelerini ifade ediş biçimleri sahip oldukları mesleklerde de ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada genel olarak birçok meslek bulunmakla birlikte çok bilinen mesleklerden öğretmenlik, mühendislik, doktorluk, psikolojik danışmanlık ve avukatlık ele alınmıştır.

2.3.1 Öğretmenlik mesleği. Toplum içinde bilinen ve toplumsal olarak etkili olan mesleklerden bir tanesi öğretmenlik mesleğidir. 1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu'nda (1973) "Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim

görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler.” açıklanmıştır. Bu açıklamaya göre eğitim ve öğretim konusunda görevlendirilmiş ve Türk Milli Eğitiminin amaçlarına uygun bir şekilde yeni nesillere rehberlik etmesi beklenmektedir. Öğretmenler insanlarla ilişki kurma konusunda diğer mesleklerden daha farklı bir noktada olmakla birlikte yalnızca okulda veya sınıfta öğrencilerle iletişime geçmemekte aynı zamanda okulun dışında anne babalarla ve toplumla birlikte bağ kurabilmektedir (Çelikten, Şanal, & Yeni, 2005). Öğretmenlik mesleği bulunduğu bölge ve kültüre, davranışlarına tutumlarına yön vermektedir. Öğretmenlik mesleğinin seçiminde kişinin motivasyonları ve tutumları ile ilişkili olmakla birlikte bu mesleği seçen kişilerin gerekli yeterlilikleri yerine getirmesi beklenmektedir (Yazıcı, 2009). Öğretmenlerin yeni nesilleri yönlendirebilmesi ve rehberlik edebilmesi için motivasyonları ve tutumlarının bu meslek için yeterli olması gerekmektedir.

2.3.2 Mühendislik mesleği. Bireylerin genellikle çevre ve fen işleri ile ilgilenebildikleri mesleklerden bir tanesi mühendisliktir. “İnsanların her türlü ihtiyacını karşılamaya dayalı yol, köprü, bina gibi bayındırlık; tarım, beslenme gibi gıda; fizik, kimya, biyoloji, elektrik, elektronik gibi fen; uçak, otomobil, motor, iş makineleri gibi teknik ve sosyal alanlarda uzmanlaşmış, belli bir eğitim görmüş kimseye mühendis adı verilmektedir” (TDK, 2021). Kişilerin ve çevrenin farklı gerekliliklerini karşılayan ve her alanda çalışma imkânı olan mühendislerin yaptığı mesleğe mühendislik denmektedir. Kişilerin bu mesleği yaparken yeni gelişmelere ayak uydurabilen, kendinden emin, özgür bir şekilde düşünebilen, liderlik özellikleri bulunan ve iletişime açık bireylerin; sosyal, ekonomik ve yasal nitelikler farkında olan bireyler olması gerekmektedir (Kahraman, Ertutar, & Girgin, 2009). Buna göre mühendislik mesleğinde çevreyi, doğayı ve insanları bir arada değerlendirebilen ve başka insanlarla iletişime açık olan bireylerin bu unsurları barındırması gerekmektedir.

2.3.3 Doktorluk mesleği. Türkiye’de bilinen mesleklerden bir tanesi olan doktorluğun diğer bir adı hekimliktir. Türk Tabipleri Birliği’nin mevzuatına göre (1999) doktorluk “...hastalıkları önlemeye ve bilimsel gerekleri yerine getirerek hastaları iyileştirmeye çalışarak insanın yaşamını ve sağlığını korumaktır. Meslek uygulaması sırasında insan

onurunu gözetmesi de hekimin öncelikli ödevidir.”. Hekimlik mesleği, bireylerin sağlık durumlarının takip edilmesini ve belirlenen hastalıkların iyileştirilmesini kapsamaktadır. Doktorluk mesleğinde, hekimin doğru bir tanı koyması ve doğru bir tedavi uygulaması kadar hasta-hekim iletişimi de önemli bir esas olmakla birlikte; hastaların psikolojik, sosyal ve tıbbi değişkenlerinin farkında olman doktorların iletişim becerilerinde buna göre davrandıkları ve hasta memnuniyetinin buna göre çoğaldığı düşünülmektedir (Öztürk & Dağdeviren, 2018). Doktorluk mesleğinde tıp bilgisi ve becerileri kadar insanlarla olan iletişimde önemli bir rol oynamaktadır.

2.3.4 Psikolojik danışmanlık mesleği. Psikolojik danışmanlık kavramının en net şekilde açılmasını yapan Amerikan Psikolojik Danışma Birliği (ACA)’ne göre (2014) psikolojik danışmanlık farklılıklara sahip bireylerin, ailelerin ve grupların iyilik halini, ruh sağlığını, eğitim ve kariyer hedeflerini gerçekleştirmeleri için güçlendiren profesyonel bir ilişki olarak betimlenmektedir. Psikolojik danışmanlık mesleği farklı alanlarda çalışma imkânı bulmakla birlikte bu mesleği yapan kişilerin okullarda, adliyelerde, özel psikolojik danışmanlık hizmetlerinde vb. alanlarda sorumlulukları bulunmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı, Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğine göre (2017)

“Eğitim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini sunan, okul rehberlik ve psikolojik danışma programının uygulanması ve koordinasyonunun sağlanmasında program sorumlusu olarak görev alan, rehberlik ve araştırma merkezlerinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini sunan personeli; psikolojik danışman ise üniversitelerin eğitimde psikolojik hizmetler, rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile psikolojik danışma ve rehberlik veya bu alana denk kabul edilen programlardan en az lisans düzeyinde eğitim almış personeli” olarak tanımlanmıştır.

Bu tanımlara göre psikolojik danışmanlık bireylerin psikolojik iyi oluşlarını, ruh sağlığı, eğitim hedeflerinin sağlanmasında rehberlik eden ve gerekli koordinasyonu sağlayan kişiler olarak belirtilmektedir. Psikolojik danışmanlık mesleğinde, yukarıda belirtilen gereksinimleri sağlaması için farklı becerileri geliştirmesi gerekmektedir. Psikolojik danışman bilişsel gelişimini, kelime kullanım becerilerini, soyut düşünme kavramlarını ve kendini doğru bir şekilde ifade etme becerilerine de önem göstermelidir (Güloğlu & Kararımak, 2012).

2.3.5 Avukatlık mesleği. Toplumsal yaşam alanlarında insanların çeşitli haklarının korunması ve adaletli bir ortam sağlanması için yasaların varlığı gerekmektedir. Bu süreçte bireylerin kendilerini yasalar önünde ifade etmesini sağlamak amacıyla farklı meslekler bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi avukatlıktır. Avukatlık Kanunu'na göre (1969)

Avukatlığın amacı; hukuki münasebetlerin düzenlenmesini, her türlü hukuki mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamaktır. Avukat bu amaçla hukuki bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanmasına tahsis eder.

Bu tanıma göre avukatlık mesleği, hukuki alanda bilgi ve deneyimlerin hizmete sunularak adaletin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Avukatlık mesleğinin gereğince avukatlar, devlete karşı, müvekkiline karşı ve toplumla karşı bağımsız olmalı ve adaletin doğru bir şekilde dağıtılması sağlamalıdır (Elçi, 2010). Bu mesleği yapan avukatların, gerekli kuralları mevzuatları bilerek toplumla ve insanlar birlikte iç içe çalışmasını sağlamakla birlikte bireylerle olan iletişimi büyük önem taşımaktadır.

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölüm dört farklı kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda araştırmanın modeli hakkında bilgi paylaşılmaktadır. İkinci kısımda, evren ve katılımcılardan bahsedilmektedir. Veri toplama araçları hakkında ayrıntılı bilgi üçüncü kısımda verilmiştir. Son olarak veri toplama yöntemleri ve işlemler hakkında bilgi verilmektedir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu çalışmada, farklı (öğretmenlik, mühendislik, doktorluk, psikolojik danışmanlık ve avukatlık) mesleğe sahip bireylerin ego durumlarının incelenmesi ve karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu sebeple çalışmada tarama modeli kullanılmıştır.

3.2 Katılımcılar

Bu araştırmanın evreni Türkiye’de öğretmenlik, mühendislik, doktorluk, psikolojik danışmanlık ve avukatlık mesleği sahibi farklı yaşlarda, eğitim durumunda ve tecrübeye olan kadın ve erkekler bireylerdir.

Araştırmanın örnekleme, kartopu örnekleme yöntemi ile Türkiye’nin farklı illerinde bulunan ve öğretmenlik, mühendislik, doktorluk, psikolojik danışmanlık ve avukatlık mesleğine sahip 296 bireydir. Çalışmaya katılan bireylerden öğretmenlik, doktorluk, psikolojik danışmanlık mesleklerinden hangilerine sahipler ise onu işaretlemeleri istenmiş olup; katılımcılar tarafından en çok belirtilen meslek olan avukatlık mesleği beşinci meslek olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan meslek sahibi bireylerin %17.2’sinin (51) avukat, %17.6’sının (52) doktor, %16.9’unun (50) mühendis, %27.0’ının (80) öğretmen, %21.3’ünün (63) psikolojik danışman olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan bireylerin cinsiyetlerine göre dağılımlarının % 67.9’unun (201) kadın, % 32.1’inin (95) erkek olduğu belirlenmiştir. Bireylerin demografik özelliklerine göre katılım sayıları Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özelliklerine (Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum, Eğitim Durumu, Meslek, Mesleki Kıdem) Göre Dağılımları

Demografik Özellikler		Sayı	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kadın	201	67.9
	Erkek	95	32.1
Yaş	18-25	57	19.3
	26-60	100	33.8
	31-35	65	22.0
	36 yaş ve üzeri	74	25.0
Medeni durum	Bekar	129	43.6
	Evli	122	41.2
	Romantik İlişki İçinde	45	15.2
Eğitim Durumu	Lisans ve altı	157	53.0
	Yüksek Lisans	107	36.1
	Doktora ve üstü	32	10.8
Meslek	Öğretmen	80	27.0
	Mühendis	50	16.9
	Doktor	52	17.6
	Psikolojik Danışman	63	21.3
	Avukat	51	17.2
Mesleki Kıdem	0-4 yıl	97	32.8
	5-9 yıl	100	33.8
	10 yıl ve üzeri	99	33.4
Toplam		296	100.0

3.3 Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada öğretmenlik, mühendislik, doktorluk, psikolojik danışmanlık ve avukatlık mesleğine sahip bireylerin kullandıkları ego durumlarının değerlendirilmesi için Ego Durumları Ölçeği (EDÖ) (Arı, 1989) kullanılmıştır. Ayrıca, çalışmada kişiler hakkında demografik bilgiler edinilebilmesi için kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu. Ego durumlarının belirlenmesi için yapılan çalışmadan önce, internet ortamında bireylerin demografik özellikleri hakkında bilgi alınmıştır. Bu demografik özelliklerde kişilerin, yaşları, cinsiyetleri, medeni durumu, mesleği ve meslekteki tecrübe yılı sorularını yanıtlamaları istenmiştir.

3.3.2 Ego Durumları Ölçeği. Ego Durumları Ölçeği, kişilerin Ego durumlarını değerlendirmek için Arı (1989) tarafından geliştirilmiş olup, güvenilirliği ve geçerliliği saptanmış (Cronbach Alpha .87), bireyi nitelendiren 95 sıfattan oluşan bir listedir. Listeyi dolduracak olan kişi, listede bulunan sıfatlardan kendisine uygun olanı işaretlemesi beklenmektedir. Ego Durumları ölçeğinde kullanılan sıfatların her bir ego durumu için 0 ile 4 arasında değişiklik gösteren 5 farklı değeri bulunmaktadır. Ölçeğin işlenmesinde her bir ego durumu için toplam ham puanlar bulunmaktadır. Bu ham puanlar alt ölçeklerden elde edilebilecek en yüksek ham puanı ifade eden katsayıya bölünmektedir. Bu katsayılar ise: Eleştirel Ebeveyn = 177, Koruyucu Ebeveyn = 215.8, Yetişkin = 226.6, Doğal Çocuk = 180.2, Uygulu Çocuk = 187.4'dir.

Ego durumları ölçeği, kodlar kullanılarak sıfatların puanları girildiğinde ego durumları bulunabilmekte ve puanlanabilmektedir.

3.4 Verilerin Toplanması

Bireylerin Ego Durumlarının belirlenmesi için Ego Durumları Ölçeği (EDÖ) hazırlanmış, öncesinde onam formu ve kişisel bilgi formu Google Doküman sisteminde düzenlenmiştir. Daha sonra meslek sahibi bireyler ile farklı sosyal medya ağları kullanılarak araştırma linki paylaşılmış ve böylece bireylerin formları doldurulması sağlanmıştır. Çalışmaya katılım sağlayan bireyler ile 2020 yılının Ocak-Şubat-Mart aylarında onam formu, kişisel bilgi formu ve Ego Durumları Ölçeği paylaşılmış ve çalışmanın 10 dakika içerisinde tamamlandığı bilgisi verilmiştir.

Bireylerin yoğunlukla günlük hayatta karşılaşılan ve bilinen meslekler olan doktorluk, mühendislik, psikolojik danışmanlık, öğretmenlik meslekleri kişisel bilgi formunda seçenek olarak yerleştirilmiştir. Beşinci meslek olan avukatlık mesleği katılımcıların çoğunluğunun bu mesleği belirtmeleri ile ortaya konmuştur ve beşinci meslek olarak karar verilmiştir.

3.5 Veri Analiz İşlemleri

Uygulanan Ego Durumları Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formundan elde edilen verilerin analizlerinin yapılabilmesi için, önce form sonuçları ve bilgileri MS Excel programına, daha sonra ise uygun kodlamalar yapılarak IBM SPSS 25.0 programına aktarılmıştır. Farklı meslekler ve ego durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile çok yönlü varyans analizi (MANOVA) ve Post Hoc testi kullanılmıştır. Yapılan analizlerde betimleyici istatistikler frekans (n), standart sapma ve ortalama, minimum ve maksimum olarak belirtilmiştir. Yapılan analizlerde nicel verilerde karşılaştırılacak katılımcı sayısı 30'dan fazla ise elde edilecek sonuçlar normal dağılım varsayılacağından parametrik testler kullanılır (Can, 2014). Bu çalışmada, katılımcı sayısı 296 olarak belirlenmiş olduğundan parametrik testler kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin dağılımlarının belirlenmesinde merkezi eğilim ölçümlerinden aritmetik ortalama, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları kullanılmıştır. Medyan ile aritmetik ortalama değerinin birbirine yakın ya da eşit olması ile çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 sınırları içerisine düşmesi nedeniyle elde edilen verilerin dağılımının normal dağılımdan geldiği belirlenmiştir (George ve Mallery 2010). Verilerin normallik dağılımlarına Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların Meslek Gruplarının Ego Düzeylerinin Belirlenmesine Ait Normallik Testi Sonuçları

Ego Durumları	Merkezi Eğilim Ölçümleri			
	$\bar{X}$	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
Eleştirel Ebeveyn	0.31	0.30	0.306	-0.442
Koruyucu Ebeveyn	0.43	0.43	0.082	-0.936
Yetişkin	0.41	0.41	0.132	-0.889
Uygulu Çocuk	0.36	0.34	0.183	-0.822
Doğal Çocuk	0.34	0.33	0.248	-0.725

Bölüm 4

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde kişisel bilgi formundan elde edilen verilerin analizine ait ortaya çıkan bulgular ve yorumlar sunulmuştur.

4.1 Ego Durumları ve Meslek Gruplarına Ait Analiz Sonuçları

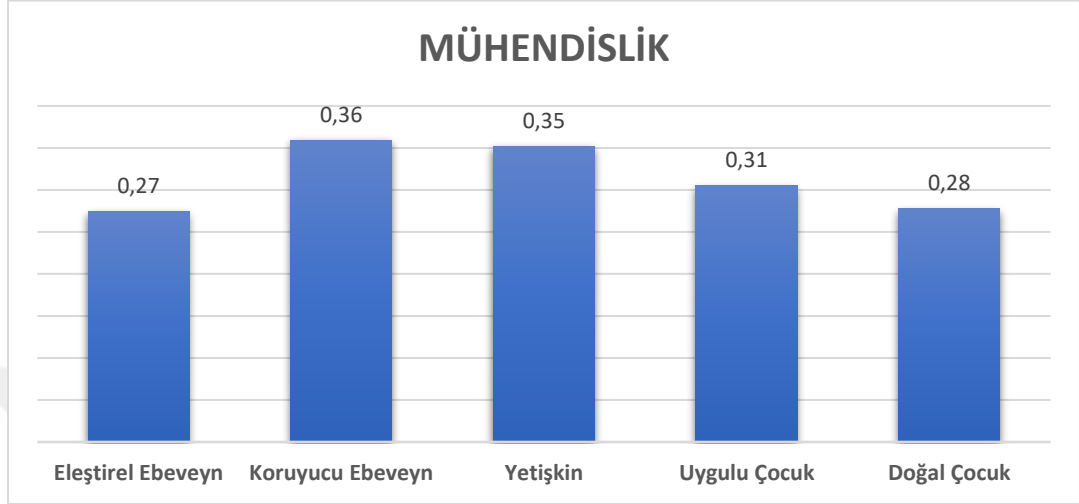
Araştırmanın bu bölümde katılımcıların ego durumları ve meslek gruplarına ait, betimsel istatistikleri, demografik özelliklere göre farklılıklarının belirlenmesine ait bulgulara yer verilmiştir.

Çalışma kapsamında, farklı mesleklere sahip bireylerin ego durumlarını değerlendirebilmek amacıyla ego durumu ortalamalarına dayanarak egogramları oluşturulmuştur. Elde edilen egograma göre, öğretmenlik mesleğine sahip katılımcıların en düşük seviyede sergiledikleri ego durumu Eleştirel Ebeveyn ego durumu; en yüksek düzeyde sergiledikleri ego durumu ise Koruyucu Ebeveyn ego durumudur. Buna göre bulgular Şekil 6'da sunulmaktadır.

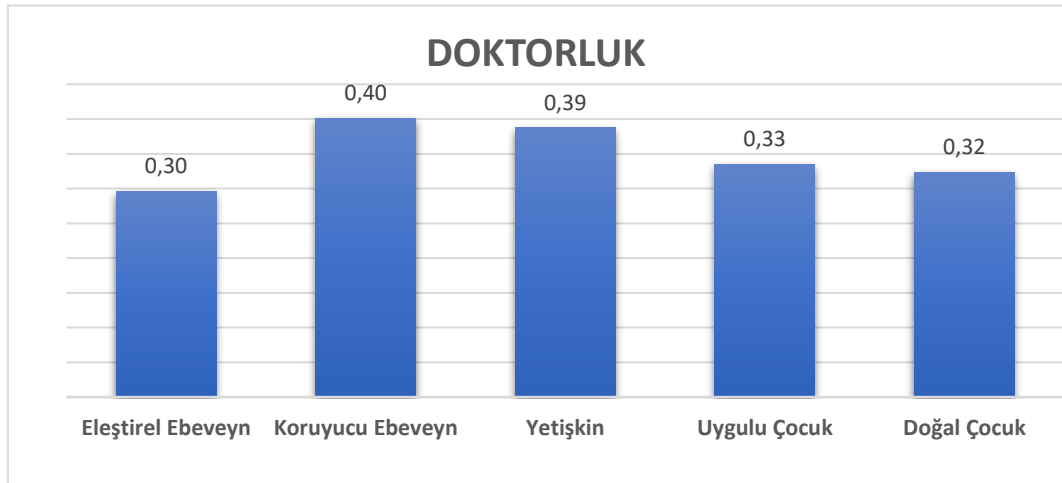
Şekil 6. Öğretmenlik mesleğine sahip katılımcıların egogramı.

Mühendislik mesleğine sahip katılımcıların en düşük seviyede sergiledikleri ego durumu Eleştirel Ebeveyn ego durumu; en yüksek düzeyde sergiledikleri ego durumu ise Koruyucu Ebeveyn ego durumu egogram olarak görülmektedir. Buna göre bulgular Şekil 7’ de sunulmaktadır.

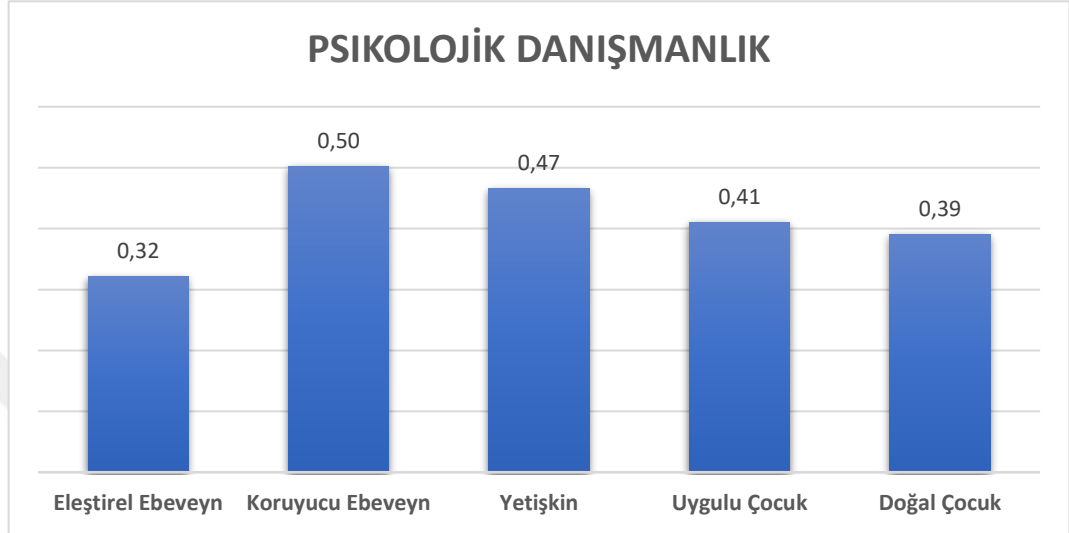
Şekil 7. Mühendislik mesleğine sahip katılımcıların egogramı.

Doktorluk mesleğine sahip katılımcıların en düşük seviyede sergiledikleri ego durumu Eleştirel Ebeveyn ego durumu; en yüksek düzeyde sergiledikleri ego durumu ise Koruyucu Ebeveyn ego durumu egogram olarak görülmektedir. Buna göre bulgular Şekil 8’ de sunulmaktadır.

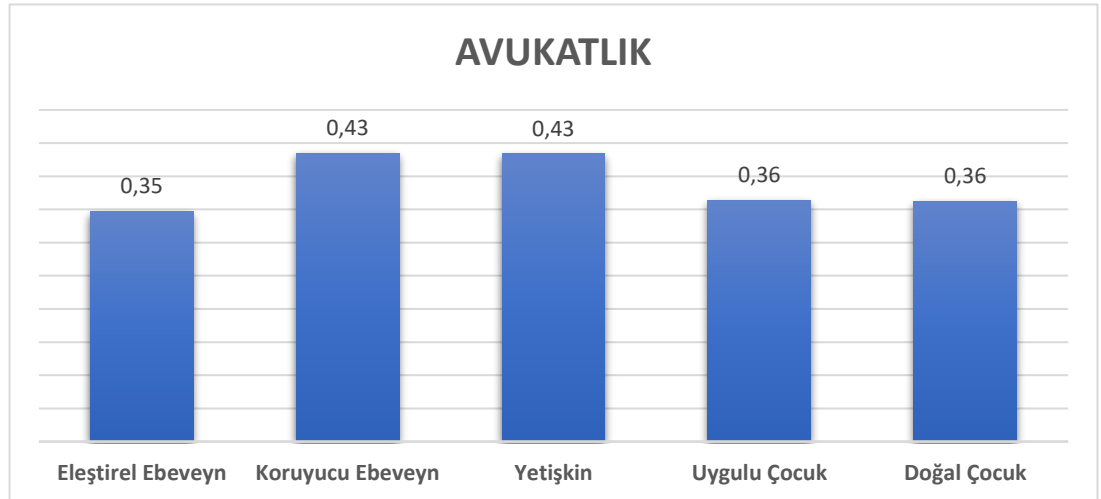
Şekil 8. Doktorluk mesleğine sahip katılımcıların egogramı.

Psikolojik danışmanlık mesleğine sahip katılımcıların en düşük seviyede sergiledikleri ego durumu Eleştirel Ebeveyn ego durumu; en yüksek düzeyde sergiledikleri ego durumu ise Koruyucu Ebeveyn ego durumu egogram olarak görülmektedir. Buna göre bulgular Şekil 9’ de sunulmaktadır.

Şekil 9. Psikolojik danışmanlık mesleğine sahip katılımcıların egogramı.

Avukatlık mesleğine sahip katılımcıların en düşük seviyede sergiledikleri ego durumu Eleştirel Ebeveyn ego durumu; en yüksek düzeyde sergiledikleri ego durumu ise Koruyucu Ebeveyn ve Yetişkin ego durumu egogram olarak görülmektedir. Buna göre bulgular Şekil 10’ de sunulmaktadır.

Şekil 10. Avukatlık mesleğine sahip katılımcıların egogramı.

Çalışmada bireylerin sahip oldukları meslek grupları ve ego durumları ile ilgili çalışma bulguları aşağıda verilmiştir.

Tablo 3

Katılımcıların Ego Durumlarının Meslek Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Çok Yönlü Varyans Analizi (Manova) Sonucu (N=296)

Meslek	Ego Durumları	sd	F	p
Meslek	Doğal Çocuk	1	1099.221	.000
	Eleştirel Ebeveyn	4	1.809	.127
	Koruyucu Ebeveyn	4	3.807	.005**
	Yetişkin	4	2.852	.024*
	Uygulu Çocuk	4	2.876	.023*
	Doğal Çocuk	4	3.382	.011*

Katılımcıların mesleklerinin ego durumları üzerindeki etkilerini belirlemek için Manova analizi yapılmıştır. Yapılan Manova analizi sonucunda meslek değişkeninin Koruyucu Ebeveyn ($p < 0.01$), Yetişkin ($p < 0.05$), Uygulu Çocuk ($p < 0.05$) ve Doğal çocuk ($p < 0.05$) ego durumları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ($p < 0.01$) belirlenmiştir. Meslek gruplarına göre ego durumlarına ait ortalama ve standart sapma değerleri aşağıdaki Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4

Ego Durumlarının Meslek Gruplarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ego Durumları	Meslek	n	$\bar{X}$	s.s	Scheffe
Eleştirel					
Ebeveyn	Avukat	51	0.35	0.16	(2-5)
	Doktor	52	0.30	0.16	
	Mühendis	50	0.27	0.13	
	Öğretmen	80	0.32	0.15	(3-5)
	Psikolojik Danışman	63	0.32	0.14	
Koruyucu	Avukat ⁽¹⁾	51	0.43	0.21	
Ebeveyn	Doktor ⁽²⁾	52	0.40	0.22	
	Mühendis ⁽³⁾	50	0.36	0.19	(2-5)
	Öğretmen ⁽⁴⁾	80	0.45	0.20	
	Psikolojik Danışman ⁽⁵⁾	63	0.50	0.21	
Yetişkin	Avukat ⁽¹⁾	51	0.43	0.21	
	Doktor ⁽²⁾	52	0.39	0.21	(3-5)
	Mühendis ⁽³⁾	50	0.35	0.18	
	Öğretmen ⁽⁴⁾	80	0.43	0.19	
	Psikolojik Danışman ⁽⁵⁾	63	0.47	0.20	(2-5)
Uygulu Çocuk	Avukat ⁽¹⁾	51	0.36	0.17	
	Doktor ⁽²⁾	52	0.33	0.20	
	Mühendis ⁽³⁾	50	0.31	0.16	(3-5)
	Öğretmen ⁽⁴⁾	80	0.37	0.17	
	Psikolojik Danışman ⁽⁵⁾	63	0.41	0.19	
Doğal Çocuk	Avukat ⁽¹⁾	51	0.36	0.18	(2-5)
	Doktor ⁽²⁾	52	0.32	0.18	
	Mühendis ⁽³⁾	50	0.28	0.17	
	Öğretmen ⁽⁴⁾	80	0.36	0.17	(3-5)
	Psikolojik Danışman ⁽⁵⁾	63	0.39	0.16	

Tablo 4 incelendiğinde, gruplar arasındaki farklılığın hangi meslek grubundan kaynaklandığının belirlenmesi için post-hoc testlerinden Scheffe testi yapılmıştır.

Koruyucu Ebeveyn ego durumu düzeyinin, psikolojik danışmanlık ($\bar{X} = 0.50$) mesleği yapan bireylerde, doktorluk ($\bar{X} = 0.40$) ve mühendislik ($\bar{X} = 0.36$) mesleklerine sahip bireylere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yetişkin ego durumu düzeyinin, psikolojik danışmanlık ($\bar{X} = 0.47$) mesleğine sahip bireylerde, doktorluk ($\bar{X} = 0.39$) ve mühendislik ($\bar{X} = 0.35$) mesleğini yapan kişilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Uygu Çocuk ego durumu düzeyinin, psikolojik danışmanlık ($\bar{X} = 0.41$) mesleği yapan bireylerde, doktorluk ($\bar{X} = 0.33$) ve mühendislik ($\bar{X} = 0.31$) mesleklerini yapan kişilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Doğal Çocuk ego durumu düzeyinin, psikolojik danışmanlık ($\bar{X} = 0.39$) mesleği sahibi bireylerde, doktorluk ($\bar{X} = 0.32$) ve mühendislik ($\bar{X} = 0.28$) mesleklerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 5

Katılımcıların Ego Durumlarının Cinsiyet Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Manova Sonucu (N = 296)

Cinsiyet	Ego Durumları	sd	F	p	Kısmi Eta Kare
Cinsiyet	Eleştirel Ebeveyn	1	10,080	.002**	.033
	Koruyucu Ebeveyn	1	15,588	.000**	.050
	Yetişkin	1	13,377	.000**	.044
	Uygu Çocuk	1	12,885	.000**	.042
	Doğal Çocuk	1	15,569	.000**	.050

Katılımcıların cinsiyet gruplarının ego durumları üzerindeki etkilerini belirlemek için Çok Yönlü Varyans Analizi (Multivariate Analysis of Variance, Manova) analizi uygulanmıştır. Yapılan Manova analizi sonucunda cinsiyet değişkeninin tüm ego durumları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ($p < 0.01$) belirlenmiştir. Cinsiyet grupların ego durumlarına ait ortalama ve standart sapma değerleri aşağıdaki Tablo 6’te verilmiştir.

Tablo 6

Katılımcıların Ego Durumlarının Cinsiyet Gruplarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ego Durumu	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	s.s
Eleştirel Ebeveyn	Kadın	201	0.33	0.15
	Erkek	95	0.27	0.15
Koruyucu Ebeveyn	Kadın	201	0.47	0.21
	Erkek	95	0.37	0.21
Yetişkin	Kadın	201	0.45	0.20
	Erkek	95	0.36	0.19
Uygulu Çocuk	Kadın	201	0.39	0.18
	Erkek	95	0.31	0.17
Doğal Çocuk	Kadın	201	0.37	0.17
	Erkek	95	0.29	0.18

Tablo 6 incelendiğinde, Eleştirel Ebeveyn ego durumunun en çok kadınlarda ($\bar{x} = 0.33$) görüldüğü, Koruyucu Ebeveyn ego durumunun en çok kadınlarda ($\bar{x} = 0.47$) görüldüğü, Yetişkin ego durumunun en çok kadınlarda ($\bar{x} = 0.45$) görüldüğü, Uygulu Çocuk ego durumunun en çok kadınlarda ($\bar{x} = 0.39$) görüldüğü ve Doğal Çocuk ego durumunun yine kadınlarda ($\bar{x} = 0.37$) görüldüğü bulunmuştur. Tablo 5 ve 6'daki sonuçlar incelendiğinde, kadınların erkeklere göre tüm ego durumlarında daha yüksek puan aldıkları ve beş ego durumunu da daha çok sergiledikleri söylenebilir.

Tablo 7

Katılımcıların Ego Durumlarının Yaş Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Manova Analizi Sonucu(N=296)

Yaş	Ego Durumları	sd	F	p	Kısmi Eta Kare
Yaş	Eleştirel	3	1.928	.125	.019
	Ebeveyn				
	Koruyucu	3	1.376	.250	.014
	Ebeveyn				
	Yetişkin	3	1.556	.200	.016
	Uygulu Çocuk	3	1.433	.233	.015
	Doğal Çocuk	3	1.934	.124	.019

Katılımcıların yaş gruplarının ego durumları üzerindeki etkilerini belirlemek için Manova analizi yapılmıştır. Yapılan Manova analizi sonucunda yaş değişkeninin ego durumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı ($p > 0.05$) belirlenmiştir. Yaş gruplarının ego durumlarına ait ortalama ve standart sapma değerleri aşağıdaki Tablo 8’da verilmiştir.

Tablo 8

Katılımcıların Ego Durumlarının Yaş Gruplarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ego Durumu	Yaş	n	$\bar{X}$	s.s
Eleştirel Ebeveyn	25 yaş ve altı	57	0.30	0.14
	26 - 30 yaş	100	0.32	0.15
	31 - 35 yaş	65	0.34	0.15
	36 yaş ve üzeri	74	0.29	0.15
Koruyucu Ebeveyn	25 yaş ve altı	57	0.41	0.20
	26 - 30 yaş	100	0.46	0.21
	31 - 35 yaş	65	0.46	0.21
	36 yaş ve üzeri	74	0.41	0.22
Yetişkin	25 yaş ve altı	57	0.39	0.19
	26 - 30 yaş	100	0.43	0.20
	31 - 35 yaş	65	0.45	0.20
	36 yaş ve üzeri	74	0.39	0.21
Uygulu Çocuk	25 yaş ve altı	57	0.35	0.18
	26 - 30 yaş	100	0.38	0.18
	31 - 35 yaş	65	0.37	0.18
	36 yaş ve üzeri	74	0.33	0.18
Doğal Çocuk	25 yaş ve altı	57	0.33	0.17
	26 - 30 yaş	100	0.37	0.18
	31 - 35 yaş	65	0.37	0.19
	36 yaş ve üzeri	74	0.31	0.17

Tablo 9

Katılımcıların Ego Durumlarının Medeni Durum Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Manova Analizi Sonucu(N=296)

Medeni Durum	Ego Durumları	sd	F	p	Kısmi Eta Kare
Medeni Durum	Eleştirel Ebeveyn	2	1.932	.147	.013
	Koruyucu Ebeveyn	2	1.933	.147	.013
	Yetişkin	2	1.471	.231	.010
	Uygulu Çocuk	2	2.313	.101	.016
	Doğal Çocuk	2	3.432	.034*	.023

Katılımcıların medeni durumlarının ego durumları üzerindeki etkilerini belirlemek için Manova analizi yapılmıştır. Yapılan Manova analizi sonucunda medeni durum değişkeninin sadece Doğal Çocuk ego durumları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ($p = 0.034$; $p < 0.05$) belirlenmiştir. Medeni durum gruplarının ego durumlarına ait ortalama ve standart sapma değerleri aşağıdaki Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

Katılımcıların Ego Durumlarının Medeni Durum Gruplarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ego Durumları	Medeni Durum	n	$\bar{X}$	s.s	Scheffe
Eleştirel		129	0.29	0.14	
Ebeveyn	Evli	122	0.33	0.17	
	Bekâr	45	0.32	0.14	
	Romantik İlişki içinde	129	0.41	0.20	
Koruyucu	Evli	122	0.44	0.23	
Ebeveyn	Bekâr	45	0.48	0.19	
	Romantik İlişki içinde	129	0.40	0.18	
Yetişkin	Evli	122	0.43	0.22	
	Bekâr	45	0.44	0.18	
	Romantik İlişki içinde	129	0.34	0.16	
Uygulu Çocuk	Evli	122	0.37	0.20	
	Bekâr	45	0.40	0.16	
	Romantik İlişki içinde	129	0.32	0.16	
	Evli ⁽¹⁾	122	0.36	0.19	(1-3)
Doğal Çocuk	Bekâr ⁽²⁾	45	0.39	0.17	
	Romantik İlişki içinde ⁽³⁾				

Tablo 10 incelendiğinde, Doğal Çocuk ego durumunun en çok romantik ilişki içinde olanlarda ($\bar{X} = 0.39$) görüldüğü belirlenmiştir. Doğal Çocuk ego durumuna sahip bireyler açısından çıkan farklılığın hangi medeni durum grubundan kaynaklandığının belirlenmesi için post-hoc testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Yapılan Scheffe testi sonucunda romantik ilişki içinde olan bireylerin Doğal Çocuk ego durumunu, evli olanlara göre daha çok sergiledikleri belirlenmiştir.

Tablo 11

Katılımcıların Ego Durumlarının Eğitim Durumu Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Manova Analizi Sonucu(N=296)

Eğitim Durumu	Ego Durumları	sd	F	p	Kısmi Eta Kare
Eğitim Durumu	Eleştirel Ebeveyn	2	1.406	.247	.010
	Koruyucu Ebeveyn	2	1.777	.171	.012
	Yetişkin	2	1.619	.200	.011
	Uygulu Çocuk	2	2.080	.127	.014
	Doğal Çocuk	2	.475	.622	.003

Katılımcıların eğitim düzeylerinin ego durumları üzerindeki etkilerini belirlemek için Manova analizi yapılmıştır. Yapılan Manova analizi sonucunda eğitim düzeyi değişkeninin ego durumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı ($p > 0.05$) belirlenmiştir. Eğitim durumu grupların ego durumlarına ait ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12

Katılımcıların Ego Durumlarının Eğitim Durumu Gruplarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ego Durumları	Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	s.s
Eleştirel Ebeveyn	Lisans ve altı	157	0.30	0.14
	Yüksek Lisans	107	0.33	0.16
	Doktora ve üstü	32	0.30	0.18
Koruyucu Ebeveyn	Lisans ve altı	157	0.44	0.20
	Yüksek Lisans	107	0.45	0.22
	Doktora ve üstü	32	0.37	0.24
Yetişkin	Lisans ve altı	157	0.42	0.19
	Yüksek Lisans	107	0.44	0.21
	Doktora ve üstü	32	0.37	0.22
Uygulu Çocuk	Lisans ve altı	157	0.36	0.17
	Yüksek Lisans	107	0.38	0.18
	Doktora ve üstü	32	0.30	0.20
Doğal Çocuk	Lisans ve altı	157	0.35	0.16
	Yüksek Lisans	107	0.35	0.18
	Doktora ve üstü	32	0.32	0.22

Tablo 13

Katılımcıların Ego Durumlarının Mesleki Kıdem Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Manova Analizi Sonucu(N=296)

	Ego	sd	Ortalama		p	Kısmi Eta
	Durumları		Kare	F		Kare
Mesleki Kıdem	Eleştirel Ebeveyn	2	.026	1.153	.317	.008
	Koruyucu Ebeveyn	2	.066	1.479	.230	.010
	Yetişkin	2	.046	1.159	.315	.008
	Uygulu Çocuk	2	.055	1.748	.176	.012
	Doğal Çocuk	2	.041	1.310	.271	.009

Katılımcıların mesleki kıdemlerinin ego durumları üzerindeki etkilerini belirlemek için Manova analizi yapılmıştır. Yapılan Manova analizi sonucunda mesleki kıdem değişkeninin ego durumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı ($p > 0.05$) belirlenmiştir. Mesleki kıdem gruplarının ego durumlarına ait ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14

Ego Düzeylerinin Mesleki Kıdem Gruplarına Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	Mesleki Kıdem	n	$\bar{X}$	s.s
Eleştirel Ebeveyn	0-4 yıl	97	0.31	0.14
	5-9 yıl	100	0.33	0.16
	10 yıl ve üzeri	99	0.30	0.15
Koruyucu Ebeveyn	0-4 yıl	97	0.43	0.21
	5-9 yıl	100	0.46	0.20
	10 yıl ve üzeri	99	0.41	0.22
Yetişkin	0-4 yıl	97	0.41	0.20
	5-9 yıl	100	0.44	0.20
	10 yıl ve üzeri	99	0.40	0.20
Uygulu Çocuk	0-4 yıl	97	0.36	0.18
	5-9 yıl	100	0.38	0.17
	10 yıl ve üzeri	99	0.34	0.18
Doğal Çocuk	0-4 yıl	97	0.35	0.18
	5-9 yıl	100	0.36	0.17
	10 yıl ve üzeri	99	0.32	0.18

Bölüm 5

Tartışma ve Sonuçlar

Araştırmanın son kısmı olan bu bölüm üçe ayrılmaktadır. Birinci kısım araştırmanın bulgularının tartışılmaktadır. İkinci kısımda Transaksiyonel Analiz'in meslekler ile olan ilişkisi değerlendirilmiş olup, üçüncü bölümde ise gelecekte yapılacak çalışmalar hakkında öneriler bulunmaktadır.

5.1 Araştırma Bulgularının Tartışılması

İnsanların davranışlarını ortaya koymalarının birçok sebebi ve birbiri ile ilişkili birden fazla değişken olmasıyla birlikte, temel olarak insanların çevresi ya da bir başkası ile ilişki kurma ihtiyacından kaynaklanmaktadır (Akkoyun, 2001). İnsanlar bir başkası ile iletişim kurduklarında, birbirinden farklı davranışlar ortaya koymakla birlikte, bu davranışların altında her davranışa özgü farklı sebepler bulunmaktadır. Transaksiyonel Analiz'de, bireyler Yetişkin, Ebeveyn ve Çocuk ego durumlarından bir tanesini kullanarak çevresi ile iletişim kurmakta ve her bir davranışta farklı ego durumlarından yararlanmaktadırlar (Nelson-Jones, 1982). Bu çalışmada, bireyler ego durumlarını kullanırken meslek, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum ve mesleki tecrübeye göre incelenmiş olup yapılan diğer çalışmalar ile çeşitli sonuçlar değerlendirilmiştir.

Yapılan bu çalışmanın ilk amacı, öğretmenlik, mühendislik, doktorluk, psikolojik danışmanlık ve avukatlık mesleklerine sahip olan kişilerin ego durumlarının incelenmesidir. Meslekler ve kullandıkları ego durumlarının ortalama sonuçlarına bakıldığında ego durumlarının birbirine yakın düzeylerde olduğu bulunmuştur. Buna göre, öğretmenlik, mühendislik, doktorluk ve psikolojik danışmanlık mesleğine sahip bireyler en yüksek Koruyucu Ebeveyn ego durumunu, sırasıyla Yetişkin ego durumunu, Uygulu Çocuk ego durumunu, Doğal Çocuk ego durumunu ve en düşük düzeyde Eleştirel Ebeveyn ego durumunu sergilemektedirler. Avukatlık mesleğine sahip bireyler, en yüksek düzeyde Koruyucu Ebeveyn ego durumunu ve Yetişkin ego durumunu, daha sonra aynı düzeyde Uygulu Çocuk ego durumu ve Doğal çocuk ego durumunu ve en düşük Eleştirel Ebeveyn ego durumunu sergilemektedirler.

Çalışmanın diğer bir amacı, hangi mesleğin hangi ego durumunu daha fazla sergilediğinin değerlendirilmesidir. Yapılan bu çalışma sonucunda, psikolojik danışmanlık mesleğine sahip bireyler, mühendislik ve doktorluk mesleklerine sahip bireylere göre daha fazla Koruyucu Ebeveyn ego durumunu, Yetişkin ego durumunu, Doğal Çocuk ego durumunu ve Uygulu Çocuk ego durumunu kullanmaktadır. Çalışma sonucuna bakıldığında, psikolojik danışmanlık mesleğine sahip bireylerin farklı ego durumlarını daha fazla sergilediklerini ve durumun mesleki beceriler ile paralellik gösterdiği düşünülmektedir. Dolliver ve Mixon'a (1977) göre, psikolog ya da psikolojik danışman olarak görev alan bireylerin, yardım sağlayan meslekler olarak tanımlandığı ve Koruyucu Ebeveyn ego durumunun bu tanıma uyduğu belirtilmektedir. Diğer taraftan, ruh sağlığı alanında çalışan bireylerin Yetişkin ego durumlarını, Ebeveyn ego durumlarına göre daha belirgin kullandığını belirten çalışmalar bulunmaktadır (Kaya, 2019). Psikolojik danışmanların, mesleki açıdan bireyleri her yönleri ile kabul etmeleri ve eleştirel bir dil kullanmaktan kaçınmaları sebebi ile Eleştirel Ebeveyn ego durumundan uzaklaştıkları düşünülmektedir.

Yaptığımız çalışmada öğretmenlik mesleğine sahip olan bireylerin ego durumları diğer mesleklerin ego durumlarıyla anlamlı bir fark göstermemektedir. Ancak çalışma sonucunda ego durumlarının ortalamaları değerlendirildiğinde Koruyucu Ebeveyn ego durumunun mühendislik, doktorluk ve avukatlık mesleklerine göre daha fazla sergilendiği görülmektedir. Alan yazın incelemesinde genellikle öğretmenlik mesleği ile yapılan çalışmaların yoğunlukta olduğu gözlemlenmiştir. Turhal (2010), yaptığı çalışmada öğretmenlerin Koruyucu Ebeveyn ego durumunu yoğun bir şekilde kullandığını belirtilmiştir. Yapılan başka bir çalışma sonucu öğretmenlerin Yetişkin ego durumunun istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin bulunduğu gözlemlenmiştir (Šindić & Beleslin, 2018). Öğretmenlik mesleği sahibi bireyler, çocuklar ya da gençler ile çalıştıkları ve onlara bilgiler öğrettikleri için farklı ego durumlarını kullandıkları düşünülmektedir. Bu sebeple çalışma alanlarında, zaman zaman Koruyucu Ebeveyn ego durumunu ya da Yetişkin ego durumunu kullandıkları düşünülmekte ve bu durumda çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Yaptığımız çalışmada mühendislik mesleğine sahip bireylerin kullandıkları ego durumlarında belirgin bir fark çıkmamakla birlikte ego durumlarının ortalama sonuçlarına bakılmıştır. Buna göre, Koruyucu Ebeveyn ve Yetişkin ego durumunu

daha fazla sergiledikleri bulunmuştur. Bekir ve Tair'e (2019) göre, Yetişkin ego durumu mühendisler ve mimarlar için daha tatmin edici bir durumdadır. Bu bulgu araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Mühendislik mesleğini yerine getiren bireylerin, fen ve doğa bilimlerini ortaya koyduğu ve mantıklı çalışmalarda bulunduklarını için Yetişkin ego durumunu sergileyeceği düşünülmektedir (Dolliver & Mixon, 1977). Yapılan çalışma ele alındığında, mühendis olarak çalışan bireylerin mantıklı ve bilimsel yollarla karar almaları sebebi ile Yetişkin ego durumunu kullandıkları düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışmada, doktorluk mesleğine sahip bireylerin, psikolojik danışmanlık mesleğine sahip bireylere göre tüm ego durumlarında daha düşük puan aldıkları görülmektedir. Ancak doktorluk mesleğine sahip bireylerin kullandıkları ego durumlarının dağılımlarına bakıldığında Koruyucu Ebeveyn ego durumunu ve Yetişkin ego durumunu daha yüksek düzeyde sergiledikleri görülmektedir. Fen bilimleri alanında çalışan ve mantıklı çalışmalarda bulunan doktorluk mesleğini yerine getiren bireylerin Yetişkin ego durumunu ortaya koyacağı düşünülmektedir (Dolliver & Mixon, 1977). Mühendislik mesleğinde de olduğu gibi doktorluk mesleğinde de doğa ve bilim alanlarında çalışan bireyler Yetişkin ego durumlarının daha fazla sergileyebilmektedirler.

Çalışma bulgularına bakıldığında, yapılan Post-Hoc testlerinde avukatlık mesleğine sahip bireylerin ego durumları diğer mesleklere anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte, ortalama değerlerine bakıldığında avukatlık mesleğinin Eleştirel Ebeveyn ego durumunu daha belirgin bir şekilde kullandığı belirlenmiştir. Avukatlık mesleğini yapmakta olan bireylerin belirli kurallar ve yasalarla çalıştıkları ve düzeni sağlama üzerine yaptıkları çalışmalar düşünüldüğünde, otoriter ve eleştirel tutumlarını daha belirgin kullandıkları ve bu sebeple Eleştirel Ebeveyn ego durumlarının daha belirgin olduğu düşünülebilir.

Yapılan bu çalışmada, meslek sahibi bireylerden kadın cinsiyetinde olan bireylerin Eleştirel Ebeveyn, Koruyucu Ebeveyn, Yetişkin, Doğal Çocuk ve Uygulu Çocuk ego durumlarını daha fazla ortaya koydukları belirlenmiştir. Kadın katılımcıların, kendilerini ifade etme yöntemi olarak daha farklı yönler ortaya koydukları ve bu sebeple beş farklı ego durumunu sergiledikleri düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışmada, meslek sahibi bireylerin ego durumlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Çalışmaya katılan bireylerin ego durumlarının eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte; ego durumlarının ortalamalarına bakıldığında, lisans ve altı eğitim almış kişilerin Doğal Çocuk ego durumunu daha fazla sergilediği belirlenmiştir. Bireylerin Doğal Çocuk ego durumunu kullanmaları, bireyin kendini geliştirme sürecinde olması ile açıklanabilir.

Meslek sahibi bireylerin, mesleki kıdemlerine göre ego durumları incelendiğinde anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Bu doğrultuda daha önce yapılmış bir çalışma olmaması sebebi ile çıkan bulguların daha önceki çalışmalarla karşılaştırılarak yorumlama yapılmasını sınırlandırmaktadır.

Yaptığımız çalışmada meslek sahibi bireylerin medeni durumlarının ego durumlarına olan etkisine bakılmış ve Doğal Çocuk ego durumunun medeni duruma göre farklılaştığı bulunmuştur. Yapılan Post-Hoc analizinde, Doğal Çocuk ego durumunun romantik ilişkilerde daha çok ortaya çıktığı, evli olan bireylerde daha az olduğu belirlenmiştir. Dolaylı olarak, evli olan bireylerin Doğal Çocuk ego durumlarını daha az sergiledikleri düşünülmektedir. Evli olan bireylerin evlilik uyumları ve ego durumlarının arasındaki ilişki incelendiğinde, Doğal Çocuk ego durumu belirgin olduğunda evlilik uyumunda azalmalar olduğu belirtilmiştir (Yılmaz, 2014). Yapılan çalışma ile karşılaştırıldığında, Doğal Çocuk ego durumunu evli olan bireylerin daha az kullandığı ve bu durumun evlilik doyumu ile ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Yaptığımız çalışmada benzer bir sonuç olduğundan, çalışma ile paralellik göstermektedir. Doğal Çocuk ego durumunun kullanılmasının evlilikte bireylerin karşılıklı olarak kendilerini ifade etme yöntemlerini etkilediği düşünülmektedir.

5.2 Sonuç

Sonuç olarak yapılan araştırmada katılımcıların ego durumları değerlendirilmiş olup sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

- Yürütülen bu çalışmada, meslek sahibi kadınların Koruyucu Ebeveyn, Eleştirel Ebeveyn, Yetişkin, Uygulu Çocuk ve Doğal Çocuk ego durumlarını erkeklere göre daha belirgin olarak ortaya koyduğu bulunmuştur.
- Çalışma sonucunda psikolojik danışmanlık mesleğine sahip bireylerin, mühendislik ve doktorluk mesleğine sahip olan kişilere göre Yetişkin,

Uygulu Çocuk, Doğal Çocuk ve Koruyucu Ebeveyn ego durumlarını daha fazla sergiledikleri bulunmuştur.

- Araştırmada öğretmenlik ve avukatlık mesleğine sahip katılımcıların diğer mesleklere göre daha belirgin bir ego durumu kullanmadıkları sonucuna varılmıştır.
- Bu araştırmada, meslek sahibi bireylerin yaşlarının ego durumlarına göre etkisi değerlendirildiğinde 26-35 yaş aralığında bulunan bireylerin bütün ego durumlarında belirli bir fark olmadığı tespit edilmiştir.
- Yapılan bu araştırmada, meslek sahibi bireylerin medeni durumlarının, ego durumlarına olan etkisine bakıldığında Doğal Çocuk ego durumunda anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Romantik ilişki içinde olan bireylerin evli olan bireylere göre fazla Doğal Çocuk ego durumunu kullanmakta olduğu belirtilmiştir.
- Yürütülen araştırma sonucunda meslek sahibi bireylerin eğitim durumu ile sergilenen ego durumu incelendiğinde, eğitim seviyesi doktora ya da üstü, yüksek lisans ve lisans altı olan bireyler ile ego durumları arasında belirgin etki olmadığı bulunmuştur.
- Yapılan bu araştırmada, mesleki kıdeme göre bireylerin ego durumlarında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

5.3 Öneriler

Bu kısımda yapılan araştırmada bulunan sonuçlara dayalı olarak daha sonra yürütülecek çalışmalar için bazı öneriler bulunmaktadır.

- a- Bu çalışma belirlenen beş farklı meslek alanı ile yürütülmüştür. Daha sonra yürütülecek olan çalışmalarda daha farklı meslek alanları ve daha fazla katılımcının bulunduğu çalışmaların yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
- b- Psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında, üniversite ve okullarda görev alan psikolojik danışmanlar için, öğrencilerin meslek seçimlerine yön vermesi amacı ile öğrencilerin ego durumlarının değerlendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
- c- Gelecek çalışmalarda Transaksiyonel Analiz eğitimi alabilen ve farklı eğitimler alabilen psikolojik danışmanların kullandıkları ego durumları hakkında daha

kapsamlı bilgilerin edinilmesi için çalışmaların yapılması faydalı olacağı düşünülmektedir.

- d- Transaksiyonel Analiz kuramının önemli yapıtaşlarından olan ego durumlarının belirlenmesi, ölçeklerin okullar ve iş yerleri gibi kullanım alanları için geliştirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
- e- Mesleki açıdan ve TA kavramları açısından birbiri ile bütünleşen çalışmaların daha fazla yapılması için, örgütsel alanda ego durumlarının ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi için farklı çalışmaların yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbağ, M. (2000). *Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Üniversite Öğrencilerinde Olumsuz Otomatik Düşünceler, Transaksiyonel Analiz Ego Durumları ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akbağ, M., ve Kulaksızoğlu, A. (2018). Coping with Stress among University Students: An Investigation in the Context of Transactional Analysis Ego State. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9 (16) , 53-78.
- Akkoyun, F. (1993). Saygı Kavramına Transaksiyonel Analiz (TA) Açısından Bakış. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(4), 16-22.
- Akkoyun, F. (1995). Transaksiyonel Analiz ve Yetişkin Olmak. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 28(1), 1-11.
- Akkoyun, F. (2001). *Transaksiyonel Analiz-Psikolojide İşlemsel Çözümleme Yaklaşımı*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Alisinanoğlu, F. ve Köksal, A. (2000). Gençlerin Ben Durumları (Ego State) ve Empatik Becerilerinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 18, 11 - 16.
- American Counseling Associations. (2014). *Code of Ethics*.
- Arı, R. (1989). *Üniversite Öğrencilerinin Baskın Ben Durumları ve Bazı Özlük Niteliklerinin Ben Durumları, Atılganlıkları ve Uyum Düzeyine Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bekir, S. ve Tair, E. (2019). The Role of Ego States in Subjective Career Success in Different Occupations. *Psychological Research*, (3), 799-814.
- Berne, E. (1961). *Transactional Analysis in Psychotherapy: A systematic individual and social psychiatry*. <https://proxy.bau.edu.tr:2186/lib/bahcesehir-ebooks/detail.action?docID=4807616> adresinden edinilmiştir.
- Berne, E. (2020). *İnsanların Oynadığı Oyunlar*. İstanbul: Diyojen Yayıncılık. (Orijinal çalışma 1992 yılında yayımlanmıştır.)
- Can, A. (2014). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Veri Analizi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çam, S. ve Akkoyun, F. (2001). The Effects of Communication Skills Training on Ego States and Problem Solving. *Transactional Analysis Journal*, 31(3), 161-166.

- Çelikten, M., Şanal, M., & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Dolliver, R. H. ve Mixon, R. J. (1977). Classifying Occupations With Ego States. *Transactional Analysis Journal* , 7 (2), 170-175.
- Dusay, J. ve Dusay, K. (1989). Transactional analysis. D. Wedding & R. Corsini (ed.) *Current psychotherapies*. USA: F.E. Peacock Publishers.
- Elçi, M. H. (2010). Geçmişten Geleceğe Avukatlık. *İzmir Barosu Dergisi*, 3, 19-59.
- Güloğlu, B. ve Kararımak, Ö. (2012). Metafor: Danışan ve Psikolojik Danışman Arasındaki Köprü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 122-135.
- Gültekin, F. ve Acar, N. V. (2004). Transaksiyonel Analizin Türk Kültürüne Uygulanabilirliği: Kültür Açısından Eleştirel Bakış. *Eğilim ve Bilim*, 29(133) 28-38.
- Harris, T. A. (2012). *Ben OK'im-Sen OK'sin*. M. Şahin (çev). İstanbul: Okuyan Us Yayıncılık. (Orijinal çalışma 1995 yılında yayımlanmıştır.)
- Hay, J. (2015). *Eğitmenler İçin Transaksiyonel Analiz*. M. Şahin – O. Sürgevil Dalkılıç (çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Johnsson, R. (2011). Transactional Analysis Psychotherapy - Three Methods Describing a Transactional Analysis Group Therapy. (Doktora tezi). Lund Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İsveç.
- Kahraman, S., Ertutar, Y. ve Girgin, S. C. (2009). Mühendislik Eğitimi ve Akreditasyonu. 1. *İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumunda sunulmuştur*. Antalya, İstanbul.
- Kaya, İ. C. (2019). *Travma İle Çalışan Ruh Sağlığı Uzmanlarının Ego Durumları ve Psikolojik Durumları Üzerine Bir İnceleme*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul.
- Keçeci, A. (2007). *Hemşirelik yüksekokulu öğrencileri ve Öğretim Üyeleri Arasındaki İletişimin Transaksiyonel Analiz Ego Durumları Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Mabee, T. W. (1986). *An Investigation of Egograms in Relation to Self, Occupations, Primary Holland Codes and Occupational Preference*. (Yayınlanmamış doktora tezi). USA: The Florida State University.
- Milli Eğitim Bakan (2017). *Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği*, madde 21. <https://www.resmigazete.gov.tr> adresinden alınmıştır.

- Milli Eğitim Bakanlığı (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*, 43. Madde. <https://www.mevzuat.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- Nelson-Jones, R. (2003). *Danışma Psikolojisi Kuramları*. (F.Korkut - B.Eylen - S.Doğan - V.Duyan çev.) Ankara: Nobel Yayıncılık. (Orijinal çalışma 1982 yılında yayınlanmıştır).
- Ömür, E. ve Esgin, A. (2021). Transaksiyonel Analiz Ego Durumları Açısından Evlilik Uyumu/Doyumunun İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 11-24.
- Özerk, H., Ada, S. ve Özerk, H. (2018). Öğretmenlerinin ve Okul Yöneticilerinin Birbirlerinde Algıladıkları ve Bekledikleri Ego Durumlarının İlişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 779-800
- Öztürk, D. Ç., & Dağdeviren, H. N. (2018). Hekimlik Pratiğinde Etkili İletişimin Yeri. *Eurasian Journal of Family Medicine*, 7(2) 41 - 46.
- Samancı, S. ve Basım, N. (2018). Kendilik Değerlendirmeleri ve İş Yükü Fazlalığının Mesleki Tatmin Üzerine Etkisi: Avukatlar Üzerine Bir Araştırma. *İş ve İnsan Dergisi* , 5 (2) , 169-184.
- Schultz, D. P. ve Schultz, S. E. (2009). *Theories of Personality, Ninth Edition*. Boston: Cengage Learning
- Schultz, D. P. ve Shultz, S. E. (2007). *Modern Psikoloji Tarihi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Sezgin, E. (2019). Transaksiyonel Analiz Ego Durumlarının İletişime Etkisi Bağlamında “Ters Yüz” Filminin Analizi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 30-51 .
- Šindić, A., & Beleslin, T. P. (2018). Students and Preschool Teachers in Play with Children: Playfulness Approached through the Ego States. *Croatian Journal of Education*, 20(3), 31-50.
- Solomon, C. (2003). Transactional Analysis Theory: The Basics. *Transactional Analysis Journal*, 33(1), 15-22.
- Söylemez, N. (2017). *Beyaz yakalı çalışanların kendilerinde algıladıkları ego durumu ile yöneticilerinde algıladıkları ve bekledikleri ego durumları bağdaşımının (uyumunun) iş doyumları ile ilişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Steawart, I. ve Joines, V. (2012). *TA Today- A New Introduction to Transactional Analysis Second Edition*. England: Lifespace Publishing

- Steiner, C. (1974). *Scripts People Live: Transactional Analysis of Life Scripts*. New York: Grove Press
- Steiner, C. (2014). *Akıllı Bir Kalple Duygusal Okuryazarlık*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Stewart, I., & Joines, V. (2015). *Günümüzde TA: Transaksiyonel Analiz'e Yeni Bir Giriş*. F. Akkoyun (Çev. Ed.). Ankara: Serbest Kitaplar.
- Şamatacı, G. (2013). *Romantik İlişkilerde Affetme: Transaksiyonel Analiz Ego Durumları Açısından Bir İnceleme*. (Yüksek lisans tezi) Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İstanbul.
- Şık, G. (2019). *İşkolik Çalışanlar ile İşkolik Olmayan Çalışanların Ego Durumları ve Çocukluk Kararları Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Avukatlık Kanunu (1969). *Avukatlık Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Türk Dil Kurumu (2021, 03 07). *Türk Dil Kurumu*. <https://sozluk.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Türk Dil Kurumu (2021, 03 23). *Türk Dil Kurumu*. tdk sözlük web sitesi: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Türk Tabipler Birliği (1999). *Hekimlik Mesleği Etik Kuralları*. ttb.org.tr: https://www.ttb.org.tr/mevzuat/index.php?option=com_content&view=article&id=65:hekl-meslek-etkurallari&catid=4:t&Itemid=31 adresinden alındı
- Turhal, E. (2010). *Çalgı eğitiminde öğretmen-öğrenci iletişiminin transaksiyonel analiz ego durumları açısından incelenmesi: Bir anadolu güzel sanatlar lisesi örneği*. (Yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Bolu.
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik Mesleği, Motivasyon Kaynakları ve Temel Tutumlar: Kuramsal Bir Bakış Açısı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 33-46.
- Yıldız, S. (2001). *Kişilik ve Meslek Seçimi Arasındaki İlişki ve Bir Uygulama*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Yılmaz, F. E. (2014). *Evli bireylerin ego durumları ile evlilik uyumları ve çocuklarının okul başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, İstanbul.